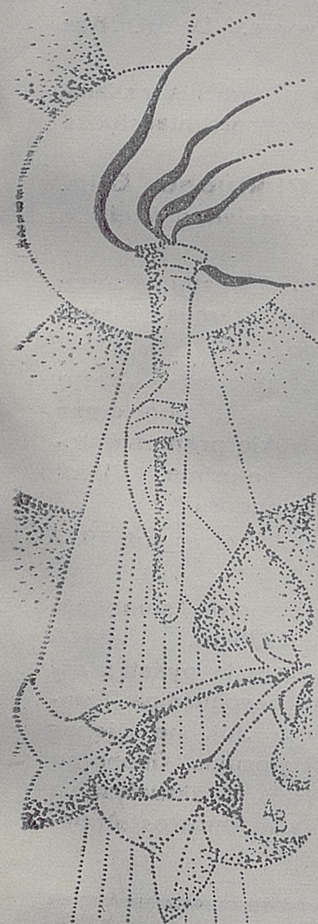
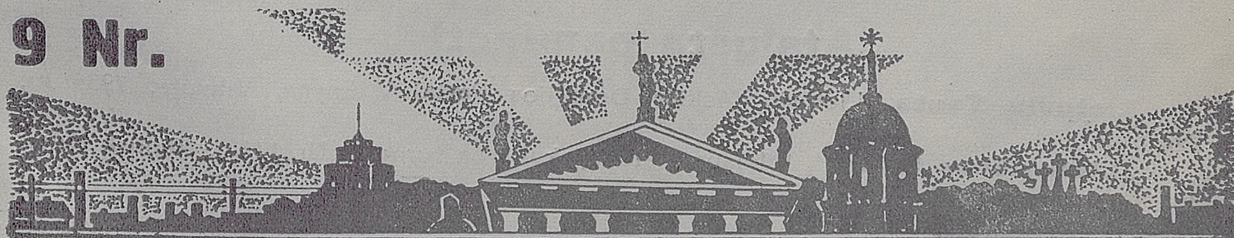
JAUNIMO DRAUGAS

Kalnai ir klonys dar sniegu pasipuošę

9 Nr.

VILNIUS, 1937 M.

REDAKCIJA ATSAKO

Kazimieriečiui. Širdingai dėkojame Tamstai už uolų mūsų laikraščio platinimą. Tamstos nuopelnus savo apylinkei įvertins ateitis, o mes už didelę mūsų laikraščiui Tamstos pagalbą, paskirsime, kaipo platintojui, atitinkamą dovaną. Korespondencijas gavome. Ačiū. Į rimtus paklausimus visada atsakome. Pasakų nespausdiname. Atsiųskite mums rašinėlių. Tik iš laiškų ir korespondencijų matyti, kad Tamsta pajėgtumėt parašyti gražių vaizdelių. Dovaną už 1936 m. prie progos nusiųsime.

H. Sadaunykui. Šiuo reikalu parašykite laišką Lietuvių Kreditiniam kooperetyvui Vilniuje (Didžioji 12). Manau, kad ten ir gausite.

Vilties Adolfui. Eilėraštį gavome. Dėkui. Spausdinsime. Gražus. Prašome ir dažniau mums parašyti.

J. Čekauskui. Tamstos ir jūsų pažįstamojo eilėraščius gavome. Dėkui. Laukiame ir daugiau.

Ulkerčiui. Korespondenciją gavome. Ačiū. Prašome dažniau parašyti mums apie savo ir gretimų sodžių jaunimo gyvenimą.

Atmei. Gražus rašinėlis. Spausdinsime. Matyti, kad sugebate lengvai reikšti savo mintis ir gražiai vaizduoti aplinkumą. Linkime tik ištvermės, o sugebėjimo netrūksta.

Birutei. Dėkui už straipsnelį. Labai įdomus. Išleidę kai kuriuos posakius spausdinsime.

Pr. Skruoblonėliui. Kas kart vis gražesni ir tobulesni Tamstos eilėraščiai. Kantrybės — spausdinsime. Turime daug eilėraščių, o į kiekvieną numerį galime įdėti vos 4—5 eilėraščius. Tad reikia šiek tiek palaukti.

P. Sudnickui. Gražūs Tamstos eilėraščiai, bet pasitaiko ir trūkumų. Noriai juos spausdinsime.

Balandžiui. Korespondenciją gavome. Dėkui. Prašome ir dažniau mums parašyti.

Žiežiulevočiui. Gavome. Dėkui. Kas tiks, spausdinsime.

V. Kuolaičiui. Dėkui už gražius ir skambius eilėraščius. Spausdinsime artimiausiuose numeriuose.

Liet. Šv. Kaz. sk. Plikiuose. Gaila. Nedėsime, nes jau pasenęs dalykas. Ateityje prašome siųsti greičiau.

Pr. Pijogai. Laikraštis Tamstai nesulaikytas. Teiraukitės pašte. Trūkstamus numerius prie progos nusiųsime.

V. Papšniui. „J. Dr." priedas — „Sesių Talka" visiems priklauso. Todėl siunčiamas kartu su „J. Dr." ir Galalaukio prenumaratoriams. Sieninių kalendorių neturime. Vietoj jų duodame „Ūkininko Kalendorių".

Br. Žemaičiui. Kazio Greizės už 1937 m. sumokėta 1 auks.

V Klišauskaitei. Tamstos sumokėta už 1937 m. ir 1 auks. už 1938 m.

P. T-nui. Be reikalo Tamsta pyksti ir aštriai bari redaktorius, kad nespausdina Tamstos straipsnių. Kantrybės. Juk ne vienas Tamsta rašinėji mums straipsnius. Gauname jų gana daug, todėl iš eilės ir aktualesnius spausdiname. Be to, ne visi Tamstos straipsniai galima spausdinti.

Atsiųsta paminėti

Lietuvių Tauta. Lietuvių Mokslo Draugijos Raštai V knyga. Vilniuje, 1936 m. 292 pusl.

„Lietuviškas Baras", Vilniaus lietuvių kultūros žurnalas Nr. 1 (13), 40 pusl. Kaina 40 skat.

Viršelį ir vinietes piešė Ant. Butkus.

Eina XII metus

1937 m. kovo mėn. 5 d. № 9 (143)

JAUNIMO DRAUGAS

VILNIAUS KRAŠTO JAUNUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

PASINAUDOKIME SUSIRINKIMŲ TEISE

Kultūringi jaunimo susirinkimai — tai visuomeniškos auklybos ir visapusiško lavinimo mokykla. Tik gerų susirinkimų dažnas daylvis būna visuomeniškai subrendęs ir veiklus tautietis. Gražiame susirinkime bene daugiausia atsiranda progų pasipildyti turimų žinių atsargą ir pamiklinti savo dvasines jėgas. O tai privalėtų rūpėti kiekvienam galvojančiam jaunuoliui.

Dar prieš metus mūsų krašto jaunimas, susimetęs įvairiosna draugijosna, dažnai rinkdavosi ir bendromis jėgomis varė platų kultūros darbo barą. Gražūs, naudingi susirinkimai, referatai, diskusijos mūsų kaimuose buvo beveik kasdieninis reiškinys. Kelių praėjusių metų laikotarpyje, tur būt, nerastume laisvos nuo darbo dienos ar žiemos vakaro, kuris nebūtų vienur ar kitur subūręs mūsų jaunimo savišalpos mankštyboms.

Šiemet kitaip šis mūsų reikalas atrodo. Pernykštės lietuviškojo jaunimo draugijos ir draugijėlės kaimuose beveik išnyko. Kartu su jomis išnyko ir jaunuomenės kultūringieji susirinkimai. Draugijas uždarius, mūsų jaunimas nebesusirenka ir gyviausiais kultūriniais klausimais pasitarti.

Dažniausiai nebesusieinama tik todėl, kad mūsų jaunieji veikėjai nežino susirinkimus tvarkančių įstatymų, ir mano, kad, draugiją uždarius, nebėra galimybės susirinkti, nenusižengus tiems įstatymams. Tikrumoje yra kitaip. Galima kviesti naudingi susirinkimai ir be draugijos, už tai pagal įstatymą susirinkimų dalyviai negali būti baudžiami. Ta pilietine teise naudojasi kitų tautybių piliečiai, reikėtų ja pasinaudoti ir lietuviškajam jaunimui.

Susirinkimų įstatymas išleistas 1932 metais kovo mėn. 11 dieną (Ustawa o zgromadzeniach, Dziennik Ustaw Nr. 48, pozycja 450). To įstatymo 18-tas straipsnis tarp įvairių susirinkimų numato pažįstamųjų susirinkimus. (Zebranie osób znanych osobiście zwołującym lub przewodniczącemu zebrania, odbywające się w lokalach) pagal minėto įstatymo 19-tąjį straipsnį tokius susirinkimus galima kviesti be valdžios leidimo ir netgi nepranešus valdžiai. (Zebrania nie wymagają ani zgłoszenia u władzy, ani zezwolenia tej władzy).

Kaip matome, anksčiau paduoti įstatymo straipsniai yra aiškūs ir negali sukelti jokių abejonių dėl pažįstamųjų susirinkimų teisėtumo. Kiekvie-

nas pilietis turi teisę sukviesti savo butan savo pažįstamus. Vadinasi, galima kviesti tokius asmenis, kurių vardai, pavardės ir adresai yra kvietusiems žinomi. Tarp savęs susirinkę gali būti ir nepažįstami, svarbu tik, kad juos pažintų susirinkimą sukvietęs ar susirinkime pirminkaujantis. Taip pat reikia žiūrėti, kad nebūtų susirinkime nekviestų, nes toks susirinkimas, kuriame atsirastų bent vienas nekviestas asmuo, galėtų būti palaikytas viešu susirinkimu.

Pažįstamųjų susirinkimas yra lygiai teisėtas, kaip ir draugijos narių susirinkimas. Tokį susirinkimą galima kviesti kiekvienu metu ir kiekvienu reikalu, neatliekant jokių formalumų valdžios įstaigose. Pažįstamųjų susirinkimuose gali būti skaitomi referatai ir diskutuojama įvairiais klausimais, kaip seniau buvo daroma draugijų susirinkimuose. Reikia tik žiūrėti, kad pasitarimų ir diskusijų turinys nebūtų priešingas įstatymams.

Be to, tas pats susirinkimų įstatymas 27-jame straipsnyje numato draugiškus susirinkimus (Zebranie towarzyskie), kuriuos taip pat galima kviesti, neatliekant formalumų valdžios įstaigose. Draugiškais susirinkimais skaitomi tokie susirinkimai, kurių tikslas draugiškas bendravimas, kaip pavyzdžiui: draugiška arbatėlė, draugiškas pasilinksminimas ir panašūs.

Draugiškame susirinkime gali dalyvauti taip pat tiktai pažįstami ir tiktai kviesti asmenys. Tokiame susirinkime neturi būti pirmininkaujančio, o tiktai šeimininkas. Taip pat negali būti ir dienotvarkės, bet koks nors monologas ar šiaip raš.nys galėtų būti paskaitytas ir draugiškoje arbatėlėje. Draugiškame susirinkime galima būtų aptarti ir pripuolamai iškilęs bendras susirinkusiųjų reikalas.

Už draugiško ar pažįstamųjų susirinkimo sukvietimą ar jame dalyvavimą, jeigu tik aukščiau suminėtos sąlygos bus išlaikytos, negalės būti jokios atsakomybės.

Jeigu dėl tokių susirinkimų kiltų nesusipratimų su valdžios atstovais, tai reikia jiems nurodyti anksčiau minėti įstatymo straipsniai, pareikšti, kad tai pažįstamųjų ar draugiškas susirinkimas, ir pareikalauti, kad visą tai būtų įrašyta protokolan; taip pat, kad būtų surašytos visų dalyvių pavardės. Tuomet nesusipratimas paaiškės, jeigu ne ten pat vietoje, tai aukštesnėje valdžios įstaigoje.

Nenuleiskime jaunatvėje sparnų, kurie mus padangėn kelia, ir patys neatsisakykime teisių, kurios mums neabejotinai priklauso.

Kultūringi susirinkimai mus lavina ir ugdo tarp mūsų brolišką ryšį, kuris keliariopai sustiprina mūsų atsparumą kovoje su nūdieniais vargais. Be to, gražūs, naudingi jaunimo susirinkimai saugo mus nuo nekultūringų ir žalingų sueigų, kuriose sėjamos piktos sėklos ir slopinami kilniausi jaunos sielos privalumai.

Pasinaudokime kultūringų susirinkimų teise. Ji mums priklauso. Ja pasinaudoti nesunku. *Gintauta.*

Tėvynė — tai šventas žodis, kuris atplėšia ūkininką nuo arklo, darbininką nuo darbo, mokslininką nuo knygos; kuris ištraukia jaunikaitį iš mylimosios ar sužadėtinės rankų ir surenka visus žmones prie vienos vėliavos, į kurią jie žiūri didvyrio drąsumu ir kankinio meile.

P. Mantegacca.

Paskutiniu metu Šiaurinėje Amerikoje vėl išsiliejo upės ir užpylė daugybę miestų ir sodžių. Čia matome užpiltą miestą, kur žmonės gatvėmis iki kelių braidžioja vandenyje.

Tautinės kultūros ugdymu besirūpinant

II

Apibrėždami tautos sąvoką, minime visada pirmoj vietoj žmones ir žemę, kurioje tie žmonės gyvena. Žemė yra tasai pagrindas, ant kurio tauta kuriasi. Tauta yra neatplėšiamai suaugusi su savo žeme.

Taigi svarbiausi tautinės kultūros veiksniai yra žemė ir žmogus, atseit, žmonės. Visiškai panašiai, kaip medžiaginių gerybių gamyboje, kur gamta ir žmogus yra svarbiausi veiksniai.

Kadangi tauta susideda iš žmonių, kalbančių ta pačia kalba ir surištų tarp savęs bendrais dvasiniais, o taip pat ir materialiniais reikalais bei siekimais, tai, iš tikrųjų, ne tauta yra suaugusi su žeme, nes sunku įsivaizduoti tautą, kaip tam tikrą organizmą, — bet jos nariai, ypač kaimiečiai, ūkininkai, kurie yra stačiai gaivališkai prisirišę prie gimtojo krašto, prie savo užuoganos.

Nors lietuvis kaimietis atsiranda ir už plačiųjų vandenynų, vis tiek jis nenustoja ilgėtis savo tėvynės. Kiekvienas vėjelio pūstelėjimas iš tėvynės pusės yra jam malonus ir raminantis. Dažnai jis svajoja apie gimtąjį kraštą. Ir kokie vaizdai tada prieš jį pinasi? Visų pirma namiškiai, jeigu jų yra likę, paskiau lūšnos, trobesiai, banguojantieji auksinėmis rugių varpomis laukai, žydinčios margiausiom spalvom pievos, tviskantieji vasaros saulėtekiais ir saulėlydžiais tarp kalnų ir miškų ežerai, upės, upeliai, upokšniai; prisimena jam palinkę pakelių kryžiai — rūpintojėliai, panamių darželiai su rūtomis ir lelijomis, savų sesučių paryčiais arba pavakarėm sodintomis ir laistytomis. Visa tai atmintyje atgija ir maloniai širdį kutena, o labai dažnai ir pasiilgimo ašarą išspaudžia.

Kaimietis yra suaugęs su savo žeme ne

V. KUOLAITIS

Vakar vakare...

Vakar vakare
Mano jauną širdį
Tavo gili meilė
Ilgėsiu pripildė.

Vakar vakare
Žodžiai liepsna virto...
Sakei, kad dėl manęs
Visi jie paskirta.

Vakar vakare
Širdį žvilgsniai skėlė,
Ir viltis skaidrioji
Džiaugsmą vėl prikėlė.

---

tiek protu, kiek visais savo jausmais ir jautuliais. Jis čia gimsta, auga, sensta ir miršta. Čia jis dirba, kruta, triūsinėja,—žodžiu, kuria savo gyvenimą, bet ne tik savo — ir savo vaikų gyvenimą.

Tautos už savo žemę lieja kraują, guldo savo šauniausių sūnų galvas. Jos gina savo žemę, kaip galėdamos ir įmanydamos. Bet jos gina ne tik savo žemę. Gina viską, kas ant tos ir iš tos žemės išaugo, kas ant jos per amžius daugybės kartų yra sukurta, pastatyta, išpuoselėta. Gina savo tradicijas, kalbą, papročius ir kitas brangenybes, kurios sudaro tai, ką vadiname tautine kultūra.

Taigi žemė yra būtinas pagrindas tautai ir tautinei kultūrai tarpti. Yra, tiesa, tautos ir be žemės, pav., žydai, kurių juk negalima pavadinti nekultūringais. Bet tautinės kultūros žyduose, ypač tuose, kurie yra išsibarstę po visą pasaulį, nedaug tėra. Jeigu jie nebūtų skirtingos rasės ir tikybos, tai seniai būtų sutirpę svetimoje aplinkoje.

Bet ir žydai jau supranta žemės reikšmę tautos ir tautinės kultūros ugdymui. Juk sijonizmo *) sąjūdžio pagrinde guli noras suburti kuo daugiausia žydų Palestinoje ir pririšti juos ten prie žemės. Todėl ten žydai masiniai supirkinėja iš arabų žemes. Ten žydai verčiasi ne tik prekyba, bet ir žemės darbu. Per žemės darbą jie ugdo savo tautinę kultūrą.

Šioje vietoje tenka atskirai pakalbėti apie Vilniaus krašto lietuvių santykius su žeme.

Kaip visoj mūsų tautoj, taip ir šio krašto lietuvių visuomenėje, ūkininkai sudaro didžiumą. Vadinas, esame labai glaudžiai su žeme susirišę. Tai, aišku, palengvina mums kovoti, apsaugoti savo kultūrą. Tačiau atsiranda kaimiečių, kurie parduoda savo žemes ir danginasi miestan gyventi. Suprantama, kad šitai dedasi ne iš gero. Sunkmečio nuvarginti žmonės ieško geresnio gyvenimo. Mano, kad mieste bus lengviau gyventi, galima bus daugiau užsidirbti ir t. t. Bet ar daug iš to turima naudos? Gal vienas kitas ir susiranda darbo, bet daugelis, nuslinkę nuo žemės miestan, patenka bedarbių eilėsna ir vargsta dar didesnį skurdą, negu sodžiuje. Iš pradžių, kol dar turima vienas kitas skatikas už parduotąją žemę, dar šiaip taip ir be darbo galima išsiversti. Bet vėliau atsirandama be išeities. Nėra nei žemės, nei pinigų. Ir daryk, ką nori. Sodžiun grįžti nėr kaip, mieste taip pat nėra žmoniško gyvenimo. Lengva žemė parduoti, bet nelengva prastam žmogui be jos būti, nelengva taip pat jos įsigyti. Kartą nuėjus nuo žemės, sunku ant jos grįžti.

Tautiniu gi atžvilgiu slinkimas nuo žemės yra neapsakomai kenksmingas. Tuo būdu prisidedama prie tautinės kultūros pagrindų ardymo. Mat, kaimietis — ūkininkas, patekęs miestan, svetimon aplinkon, yra priverstas pirmiausia kalbėti svetima kalba, be to ir kitos tautinės savybės palengva nyksta. Žodžiu, patekusiems miestuosna gresia arba visiškas nutautimas arba atsitolinimas nuo savo tautos. Ypač didelis yra nutautinimo pavojus, patekusiems į didesnius miestus.

Antras tautinės kultūros veiksnys, kaip buvo sakyta, yra žmogus. Kadangi tauta susideda iš paskirų žmonių, surištų tam tikrais santykiais, tai aišku, kad visos tautos kultūringumas pareina nuo atskirų žmonių kultūringumo. Todėl geras tautietis, geras savo visuomenės narys, suprantąs savo visuomenės ar tautos reikalus, stengsis, kiek galima, būti kultūringesnis. Čia suderinama asmens gerovė, su visos tautos gerove.

*) Sijonizmas — sąjūdis, siekiąs žydų valstybės Palestinoje.

Apskritai imant, Vilniaus krašto lietuviškas sodžius yra jau gerokai susipratęs, bet vis dėlto yra dar nemaža žmonių, kurie nesupranta visuomenės reikalų, jų nei šildo, nei šaldo mūsų visuomenės džiaugsmai ar liūdesiai. Susipratusių jaunuolių pareiga apsnudusius pažadinti.

Mūsų spaudoje dažnai rašoma apie lietuviškų šeimų kūrimą. Mažiau susipratusiam, žiūrinčiam tik savo reikalų, gali atrodyti visa tai nesuprantama ir juokinga. Kam čia gali rūpėti, ką aš noriu vesti, ar už ko tekėti. Tai mano grynai asmeniškas reikalas, į kurį niekas negali kištis. Žinia, vedybos, iš tikrųjų, yra grynai asmeniškas reikalas. Tačiau šis reikalas, kaip ir daugelis kitų reikalų, turi taip pat ir visuomeniškos bei tautiškos reikšmės. Ir tai turi suprasti kiekvienas jaunuolis ir jaunuolė, kurie ketina vesti ar tekėti. Turi žinoti, kad šeima yra tasai pats pirmutinis židinys, kuriame kristalizuojasi tautinė kultūra. Šeima yra pati pirmoji aplinka, kurioje auga vaikas. Jeigu toji aplinka bus lietuviška, tai ir vaikas išaugs lietuvis, jeigu bus maišyta—tai ir vaikai išaugs tautiškai neapsisprendę. Išeis kaž koks mišinys, kuris neturės jokio tikro ir aiškaus atspalvio.

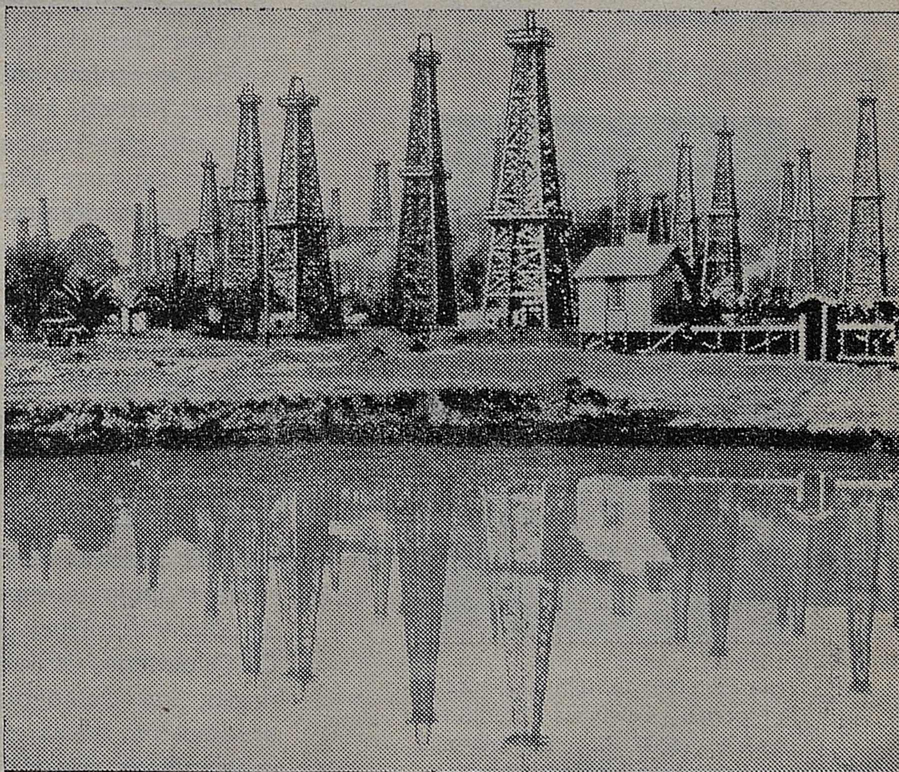
Šeima yra likusi mums dabar vienintėlė naturali organizacija, todėl taip dažnai ir rašoma mūsų spaudoje apie lietuviškų šeimų kūrimą ir šeiminį auklėjimą.

Lietuviškoji kultūra šiame krašte yra atsiradusi dideliame pavojuje. Turime reikalo su svetima įtaka, nuolat besiskverbiančia mūsų tarpan. Apsisaugoti nuo svetimos įtakos galime tiktai kultūrinėmis priemonėmis, tiktai savo ryžtumu ir užsispyrimu. Mūsų tėvai ir protėviai parodė, kaip galima, užsispyrus ir užsidarius savyje, išsaugoti lietuvišką kultūrą: kalbą, dainas, papročius ir kita. Tolimesnis lietuviškos kultūros likimas pareis nuo jaunimo.

Jeigu mūsų protėviai laikėsi pradžioje lietuvybės tik instinktyviai, nesąmoningai, gaivališkai, tai dabartinis mūsų jaunimas turi stovėti lietuvybės sargyboje ne tik instinktyviai, bet ir sąmoningai. Turi žinoti, kas jis yra ir ko siekia. Turi vaduotis protu, nes yra jau daugiau ar mažiau apsišvietęs, apsitrynęs. Turi žinoti, ką daro.

Tulminas.

ŽIBALO KASYKLOS

Dabar motorų jėga varomi netik automobiliai, orlaiviai bet ir laivai, traukiniai ir t. t. Žibalo sunaudojimas diena dienon auga. Tuo tarpu naujų žibalo šaltinių pasaulyje neatrandama. Mokslininkai suka galvas, kaip bus, kada žibalo šaltiniai nustos sunktis iš žemių. Čia matome vieną garsiausių Amerikos žibalo kasyklų Kalifornijos krašte.

Kūrybos bare

Atgimusios Lietuvos kultūra sparčiais žingsniais žengia pirmyn. Visose srityse reiškiasi didelis tautinės kultūros sąjudis. Literatų ir menininkų pajėgos kasmet didėja. Ateina vis naujos, jaunos, tamprios, daug žadančios jėgos. Literatūros kūryboje vis daugiau reiškiasi naujų vertybių.

Jau antri metai, kai Lietuvos Valstybėje premijuojami geriausiai parašyti literatūros veikalai. Premijuoja juos valstybė, Lietuvos Raudonasis Kryžius ir knygų leidimo bendrovės: „Spindulys", „Sakalas" ir „Spaudos Fondas". Kaip žinome, 1935 metų literatūros dovanas gavo Jeva Simonaitytė už veikalą „Aukštųjų Šimonių likimas", M. Šalčius — „Svečiuose pas 40 tautų", P. Cvirka—„Žemė Maitintoja", V. Tamulaitis — „Skruzdės Graitutės nuotykiai" ir A. Miškinis—„Varnos prie plento".

Šių metų pradžioje specialiai tam reikalui sudarytos komisijos valstybinę premiją (5000 litų) paskyrė rašytojui Liudui Dovydėnui už jo romaną „Broliai Domeikos".

Sakalo pirmąją (1000 lit.) premiją laimėjo Bern. Brazdžionis už eilių rinkinį „Ženklai ir Stebuklai", antrąją—A. Vaičiulaitis už romaną „Valentina" ir trečiąją — Bronė Buivydaitė už vaikams apysaką „Auksinis Batelis".

Spindulio pirmąją premiją laimėjo Petras Cvirka už romaną „Meisteris ir sūnus", antrąją — K. Puida už romaną „Magnus Dux", poezijos premiją V. Mykolaitis Putinas už eilėraščių rinkinį „Keliai ir Kryžkeliai".

Raudonojo Kryžiaus vaikų literatūros premiją laimėjo Vytė Nemunėlis — Bern. Brazdžionis už eilių rinkinį „Kiškio kopūstai".

Spaudos Fondo literatūros premija atiteko Kaziui Plačeniui už romaną „Pulkim ant kelių", antroji—Antanui Tuliui už noveles „Aš bučiavau tavo žmoną".

Matome, kad 1936 metai lietuvių literatūrai buvo gana palankūs, nes beveik visi geresnieji poezijos ir prozos veikalai yra premijuoti.

Tad susipažinkime, kiek leidžia sąlygos, bent su svarbesniaisiais premijuotais veikalais. Visų pirma pavartykime kartu su recenzentais valstybinės premijos laimėtojo *Liudo Dovydėno* romaną „Broliai Domeikos".

Šiame romane Dovydėnas vaizduoja kaimą ir kaimiečius. Autorius parodo tik vieną kaimiečių gyvenimo vaizdą — besibylinėjančius teisme. Parodo, kaip byla iškyla, plėtojasi ir kuo galų gale pasibaigia. Tema ir mūsų gyvenimo sąlygose aktuali. Kiek mūsų brolių ir kaimynų prasitampo ir nusigyvena besibylinėdami. Žvilgterkim į šio romano turinį.

„Šiaurės rytų Lietuvoj šalimais gyvena du broliai Domeikos, Julijonas ir Adomas. Gyvena ramiai ir beveik laimingai. Abu yra vedę, po lygiai turi žemės ir kitokio turto, abu po vieną vaiką leidžia gimnazijon ir abu, vienas kitą lenktiniuodami, sėkmingai keičia šiaudinius stogus skardiniais. Bet laimė ir sutikimas — trumpalaikiai dalykai. Amžina tėra tik nesantaika. Atsitiko, kad niekam nematant Julijonui vanagas nunešė gaidį. Užsipuola Adomienę, kad ji užmušusi gaidį. O Adomienė, ištikrųjų, kažkada žadėjo užmušti, kai Julijono prastos veislės gaidys pradėjo kur buvęs nebuvęs vis lėkti pas jos rotislandines vištas. Svetimi pakursto. Vienas

ŽYMI RAŠYTOJA

Ieva Simonaitytė, laimėjusi pirmąją pernai Valstybės literatūros dovaną (5000 lit.) už apysaką „Aukštųjų Šimonių likimas".

girtuoklis už pigų atlyginimą pasisiūlo į liūdininkus, ir Julijonas apskundžia Adomienę teismui. Na ir prasideda dabar bylų bylos, tąsymasis iš vieno teismo kitan. Broliai iš pasalų seka vienas kito kožną žingsnį ir žodį, kad tik galėtų prisikabint ir iškelt katras katram vis naują bylą...

Abudu nusigyvena, išpustėja namus, atima vaikus iš gimnazijos, o nurimti negali. Savo nieko nebeturėdami, skolina pinigus iš sukčiaus Stupelio, išduodami šiam dvigubus vekselius. Bet teisybės kaip neranda, taip neranda. Ir kai tik parduoda po paskutinę karvę ir Stupelis už neišpirktus vekselius atsimatuoja iš jų po 9 ha žemės, jiems atsiveria akys, ir jie susitaiko.

Veikėjų ,Broliuose Domeikose" yra nedaug. Pagrindiniai—abu Domeikos su pačiomis. Visi kiti epizodiniai. Visus žmones Dovydėnas piešia stambiais, bet ryškiais bruožais, apibrėždamas tik pačias svarbiąsias jų būdų savybes. Žmonių karakteriai yra ryškūs, kaip gyvi iškyla prieš skaitytojo akis.

„Brolių Domeikų" kompozicija paprasta, naturali. Stilius yra priartėjęs kaimo žmonių kalbos stiliui. Gausu gražių gražiausių kaimiškų posakių, patarlių, palyginimų ir kitokio turto. Šiame romane nestinga ir lyrizmo. Visi gamtos vaizdai ir veikėjų, ypač Adomo, dūmojimai juo persunkti. Gražiausia lyrika pasižymi naktigonė.

Tai naujas ir vertingas mūsų literatūros indėlis.

O dabar peržvelkime irgi kartu su recenzentais laimėjusio „Spindulio" bendrovės pirmąją premiją jauno talentingo rašytojo — *Petro Cvirkos* romaną *„Meisteris ir sūnus"*. Veikalo kompozicija įdomi, kalba lanksti, gyva. Autorius stengiasi atvaizduoti tikrą, gyvenime žymų, o literatūroje brangintiną tipą. Šiame savo romane autorius iškelia aiškiai ir ryškiai 1905 metų lietuvio pilietinę ir patriotinę garbę. Jis parodė, kaip lietuvis, kad ir pilkas amatininkas, negarsus menininkas, truputį girtuoklis, juokdarys, blevizgininkas, sugeba karštai ginti savo teises. Koks jis karštuolis išginti caro valdžią, koks jis kupinas vilčių ir tikėjimo geresniam rytojui.

Žmogus laisvas, pilnas savęs, siekiąs tautos laisvės, žmoniško gyvenimo džiaugsmo—

1936 metų Lietuvos Valstybės literatūros premiją laimėjo jaunas talentingas rašytojas Liudas Dovydėnas už romaną „Broliai Domeikos".

štai kas yra gražu ir svaru šiame P. Cvirkos romane. Tipai gana ryškūs su jėga ir karščiu pavaizduoti, ypatingai įdomios moterys. Visos jos geros, sieloj gražios. Idėjinę ir kompozicinę veikalo pusę glaudžiai suriša autoriaus jumoras, kuris, kaip tvirtina žinovai, taip perima ir suįdomina patį veikalą, kad skaitytojas tame išraiškos gaivale gali susižavėti ir tiesiog paskęsti.

Antano Vaičiulaičio „Valentina" tuo įdomus romanas, kad autorius, paėmęs ir nenaują, o net banalų šiužetą meilę daug sykių rodomais jaunuolių išgyvenimais, sugebėjo skaitytojui duoti kaipo šviežią savo nepaprastai išdailintu, nušlifuotu stiliumi. Ne kuo kitu, o tik stiliumi „Valentina" užimponuoja net tokiam skaitytojui, kuris romane teieško įdomios fabulos ar pigaus jausmingumo.

Tiek apie svarbesniuosius šiais metais premijuotus romanus, o dabar pasiklausykime balsų apie premijuotą poeziją, kurią sudaro: Putino — „Keliai ir Kryžkeliai" ir Brazdžionies — „Ženklai ir Stebuklai".

V. Putinas-Mykolaitis, kurio prieš kelius metus parašytas romanas „Altorių šešėly“ turėjo nepaprastą pasisekimą ir buvo išverstas į daugelį svetimų kalbų, gavo šiemet poezijos premiją už eilėraščių rinkinį „Keliai ir Kryžkeliai“.

Putino — *„Keliai ir Kryžkeliai“* — tai didelė 300 puslapių knyga. Joje sudėti 25 metų (1911—1936) laikotarpio rinktiniai eilėraščiai. Nenuostabu, kad poezijos premija atiteko nekam kitam, o Putinui. Tvirtinama, kad po Maironies Putinas yra populiariausias, labiausiai skaitomas poetas. Jau nepirmais savo eilėraščiais atkreipė skaitytojo dėmesį. Jo poezija tviska lengva, sklandžia, griežtai klasine eilėdara. Daili jo ir forma. Vis tik jis yra ir minties poetas. Jis nori kiekvienam eilėrašty, kiekvienam pirma ką nors pasakyti. Jo metaforos ir kitos poetinės priemonės logiškos pamatuotos ir taikingos. Ypatingai gražiai reiškia Putinas būdingą lietuviui inteligentui nuotaiką, kokią jis bejaučia, beviešėdamas kaime šviesią rudenio naktį. Bendrai, turinio ir formos atžvilgiu, tematikos įvairumu ir klasiškumu ši knyga yra viena iš gražiausių ir didžiausių rinktinės lirikos knygų.

Antrasis poezijos laureatas — Bern. Brazdžionis — „Ženklai ir Stebuklai“. Tai vos tik sukurtų 96 puslapiuose sutalpintų eilėraščių knyga. Tai poezija, sako Kosu-Aleksandravičius, kuri tiek savo turiniu, tiek originalia forma daranti garbę mūsų tautai. Brazdžionies eilėraščiai nei savo turiniu nei forma neturi ryšio su mūsų naująja poezija. Jis yra žmoniškas turiniu, jis ryškus lietuviškas forma. Jis savo eilėraščiuose stengiasi pažvelgti į lietuvį, kaip žmogų, jo kančią ir džiaugsmą, jo pilkus ir kasdieniškus kaipo žmogaus reikalus. Laikraščių paminėjimuose Brazdžionies eilėraščiai šitaip apibudinama: „Šioje lirikos knygoje skaitytojai ras plačią tematiką, nuo asmeniškų subtylių žmogaus išgyvenimų, iki didingų, visą kosmą apimančių vaizdų, sukurtų dailia klasiška forma, įspūdingu modernišku stiliumi“.

Iš vaikams skirtos premijuotos kūrybos pravartu suminėti Bronės Buividaitės—„Auksinis Batelis“. Tai graži vieno vaiko gyvenimo apysaka. Turinys, kas tiesa, paprastas: mažas Petrukas gyvena su motute, gyvena vargingai prie pat Aušros miestelio. Petrukas mokosi pradžios mokykloje, vėliau amatų.

Autorė stengiasi populiarizuoti amatus. Perskaičius apysaką, juntama, kad tai kažkas naujo ir drauge savo fabulos prastumu įdomaus.

A. Viln.

M. Z. PILĖNAS

Kelyje

Naktis, tylu aukštai padangėj
Vis dega žvaigždės sidabrinės,
Laukuose vėjas gailiai rauda
Ir beržas stovi nusiminęs.
Tenai, pakalnėj sniego pusnys,
Virš jų, kaip akys, žvaigždės mirga,
Ten paukščių kelias mėnulį lydi
Į naktį tamsią, ilgą.

Taip ilgu tarp laukų baltųjų,
Kai snaigės žemėn krinta...
Jau neberasiu kelio...
Rytuose žvaigždės krinta.
Naktis, tylu, aukštai padangėj
Mėnulis toks klaikus vis žiūri,
Matau, aplink laukai vis platūs...
Aš palydėsiu snaigių būrį.

Krikščionybė ir komunizmas

(Tąsa)

Jau po Didžiojo karo atrodė, jog politiniu ir socijaliniu atžvilgiu įkaitusioj atmosferoj visuotinės revoliucijos miražas taps realybe. Kai kuriose valstybėse įsigali socializmas. Ateina jo programos bandymų gyvenime metas. Įsidėmėtina, jog socializmo idėja, susidūrusi su gyvenimo tikrove, netenka to žavingumo, kokį ji turi teorijoj. Ir štai kįla reakcija. Formuojasi tautiškos ginkluotos grupės. Kįla tautiškos revoliucijos. Tuo būdu kai kuriose valstybėse visiškai užkertamas komunizmui kelias. Fašizmas ir nacionalizmas stoja į griežtą kovą su Kominternu. Maža to. Tuo metu, kada Kominternui reikia įtempti visas jėgas kovoj su nacionalizmu ir fašizmu, Kominterno vidujam gyvenime pasireiškia konsolidacijos, vieningo fronto stoka. Trockizmas, skaudi III-jo internacionalo žaizda, palaužia Kremlio autoritetą. Politinei konjunktūrai pakitėjus bolševizmo nenaudai, pradeda nesisekti ir diplomatijos keliu patikrinti III-ojo Internacijonalo saugumą. Tokiomis aplinkybėmis susidėjus, Kominternas pradeda ieškoti naujų kelių savo pozicijoms stiprinti.

1935 m. VIII savo kongrese Maskvoj Kominternas nutaria keisti taktiką. Tarėsi suradęs išeitį, pakeisdamas tarptautinės savo veiklos kryptį—plataus visų kairiųjų grupių bendradarbiavimo linkme. Meta šūkius: visos jėgos į kovą prieš fašizmą ir nacijonalizmą už duoną, taiką ir laisvę, ragindamas visus komunistus kovoti su idėjiniais nukrypimais.

Naujos politinio veikimo krypties vaisiai netrukus aiškėja. Organizuojami vadinami liaudies frontai, į kuriuos būriasi socialdemokratai, sionistai, liberalai ir kitos kairiosios grupės. Liaudies frontai — tai komunistų vadovaujamas bendras visų kairiųjų grupių frontas. Šiandieną esame liudininkai, kad III-sis internacionalas, kurio centras yra Sovietų Rusijoj, stengiasi į pakrikusią visų tautų visuomenę įleisti iširimo ir chaoso bacilą, kad ant senojo pasaulio griuvėsių pastatytų „žemiško rojaus“ karalystę.

Gerai organizuotas komunistinės propagandos aparatas veikia visose pasaulio šalyse. Komunizmo idėja filmų, literatūros ir įvairių brošūrų formoj, it upės srovė, plaukia į visus kraštus, žadėdama vargo žmonėms sukurti laimę čia žemėj. Organizuojasi liaudies frontai Ispanijoj, Prancūzijoj, Graikijoj, Belgijoj.

Ispanijoj pereitą rudenį susidaręs liaudies frontas, netrukus atsistojo prie valstybės vairo. Iš to neseka dar išvada, kad Ispanija visai sukomunizėjo. Plačiosios Ispanijos gyventojų minios paliko pasyvios. Veikė judrus miestų elementas. Ispanijoj ekonominiu atžvilgiu yra didelė disproporcija. Tuo tarpu, kai didelės žmonių masės tegali vos vegetuoti, maža laimingųjų grupė valdo didelius žemės plotus. Turint tai galvoj visai suprantama, kodėl liaudies frontas taip greit įsigalėjo. Ispanai — tai temperamentinga, linkusi į kraštutinumus, tauta. Tamsi ir vargą kenčianti minia tapo komunistinės propagandos auka. Liaudies frontas, paėmęs valdžią į savo rankas, paskandino Ispaniją į šiandieninę jos nelaimę. Valdančiųjų sauvalė, priešingų įsitikinimų žmonių terorizavimas, vienuolynų ir bažnyčių deginimas, kultūros paminklų griovimas negalėjo neiššaukti Ispanų tautoj reakcijos. Raudonųjų sauvalei atsakė ginkluotu sukilimu. Tikrieji Ispanijos sūnūs stojo ginti religijos, amžiais ugdytos tautiškos kultūros ir visos Ispanijos garbės.

Ispanų sukilėlių žygis nepaliko be atgarsio kitose šalyse. Prasideda judėjimas, nukreiptas prieš liaudies frontus. Belgijoj reksizmas, Olandijoj nacionalizmas bando sudaryti kontrafrontus. Ypač Prancūzijoj paskutiniu metu pagyvėjo akcija, nukreipta prieš liaudies frontus ir, apskritai, prieš raudonąjį elementą. Prancūzų liaudies partijos kūrėjas Jokubas Doriot, buvęs komunistas, šiandien kandidatas į diktatorius, šitaip yra pareiškęs: „Jaunas buvau nuvestas į komunizmą socialinių neteisybių, kurios mane stipriai jaudino. Aš dabar kovoju toliau, kad jos būtų pašalintos. Jei aš kįlu prieš komunistų vadus, kurie stumia mūsų tautą tiesiog į vergiją ir

karą, tai dėl darbininkų ir dėl visų tautos reikalų". Komunistinės valstybės įkūrimas, sako Doriot, „Prancūzijai reiškia karą".

„Ugnies kryžių" partija, kurios įsteigėjas yra pulk. De la Roque, pradėjo aiškią kovą su komunizmu. Pulk. De la Roque pareiškė protestą vyriausybei, kuri toleruojanti komunistų mitingus ir juos remianti. Vyriausybei uždarius „Ugnies kryžiaus" partiją, pulk. Roque ir toliau vadovauja savo šalininkams. Pakeičiamas tik partijos pavadinimas, būtent: Prancūzų socialinė partija. Nors pulk. Roque paskutiniu metu vis dar tardomas, tačiau pareiškęs, jog nenusileisiąs ir vesęs griežtą kovą prieš liaudies frontą. Net gi girdėti spaudoj spėliojimų, kad ir Prancūzijoj panašiai, kaip Ispanijoj, galįs kilti sukilimas.

Liūdni Ispanijos įvykiai paveikė ir Portugalų tautą. Premijero Salazaro vyriausybė išleido dekretą apie Portugalų Legijono įsteigimą. Šios kariško pobūdžio organizacijos tikslas yra kovoti su komunizmu, ginti tėvynę ir socialinę tvarką nuo visokių doktrinų ir maištų. Legijono įsteigimas sujudino Portugalų tautą. Tūkstančiai jaunuolių stoja į organizaciją, norėdami apsaugoti savo tautą nuo liūdno Ispanijos likimo.

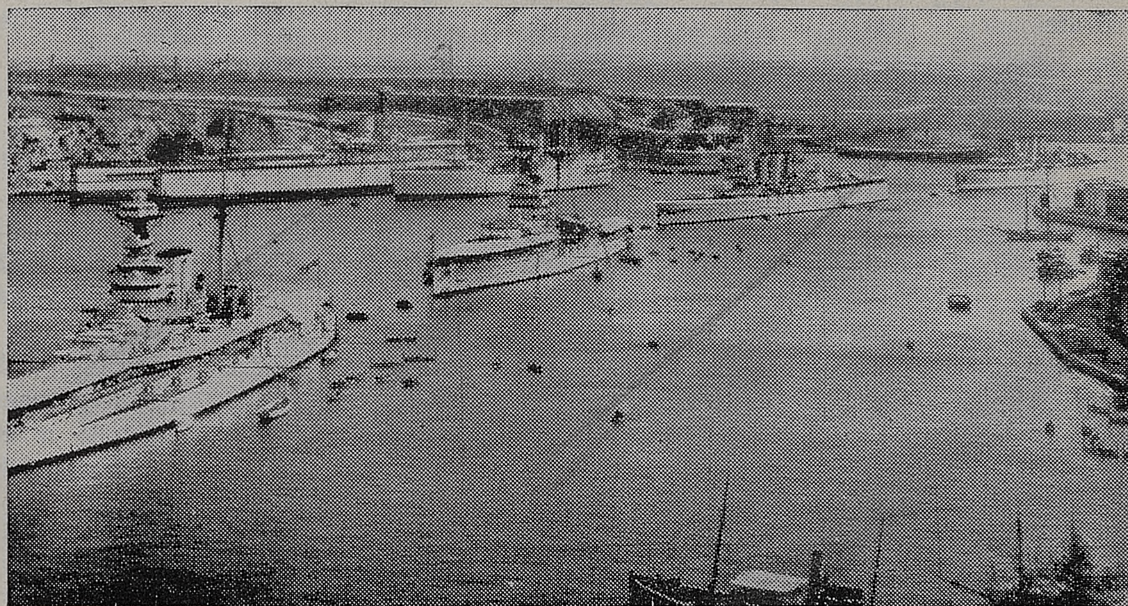
Ypač judri kovoje su komunizmu yra katalikų dvasiškijos akcija. Popiežius Pius XI prie kiekvienos progos pabrėžia reikalą stiprinti frontą prieš komunizmą. Kaip praneša Vienos „Reichspost", Pop. Pius XI pasiryžęs yra ypač tose šalyse, kur įsigalėjęs bolševizmas, organizuoti vieningą plataus mąsto akciją, kurios tikslas remti kiekvieną organizuotą žingsnį prieš komunizmą ir, apskritai, prieš priešingas Bažnyčios mokslui teorijas. Toji akcija turinti būti toli nuo politikos, jos uždavinys turįs būti ginti Bažnyčią nuo klaidingų jai priekaištų, neteisingų prasimanymų.

Didelio įspūdžio padarė ne tik Vokietijoj, bet visame pasaulyje vokiečių vyskupų suvažiavimas Fuldoj. Jis išleido du ganytojiškus laiškus: vieną — nukreiptą prieš komunizmą, kaipo religijos ir tautinės idėjos priešą; antrą— skatinantį katalikus reikalauti konfesinių mokyklų. Vyskupų suvažiavimas pareiškė, jog ne kova su krikščionių skelbiamu tikėjimu, o būtinas pripažinimas, kad tikėjimas sudaro granitinį pamatą, ant kurio galima pastatyti galinga apsaugos siena prieš komunizmą, esąs kelias į tautos konsolidaciją. Suvažiavimas protestuoja prieš nekrikščionišką mokyklose dėstymą, kuris įžeidžia vaikų religinius jausmus. Nurodo, kad reikalauti konfesinių mokyklų yra katalikų sąžinės pareiga. Vokiečių „bendruomenių mokyklos" katalikams netinkančios, nes jos skleidžiančios abejingumą arba atvirai įžeidžiančios religiją. Visas gyvenimas turįs būti persunktas religine dvasia. Susirinkimas pabrėžia, jog konfesinės mokyklos neskaldančios vokiečių tautos, bet padariusios ją didelę ir galingą. Priminė, jog pats Hitleris pareiškė, jog krikščionybė yra nesugriaunamas moralinio tautos gyvenimo pamatas. Laiškas baigiamas žodžiais: „Atminkite, jog išlaikydami konfesines mokyklas, jūs geriausiai patarnausite tėvynei ir tautos gerovei".

Trečiojo Reicho vyriausybė, kaip spauda pranešė, sutikusi vyskupų žygį su atitinkamu pasitenkinimu.

Nemažos reikšmės Bažnyčios gyvenime turi ir Lenkijos vyskupų nutarimai per įvykusį suvažiavimą Čenstakave. Vyskupų sinodas paskelbė ganytojišką laišką, kuriame nurodo komunizmo besiartinantį gaisrą, kuris raudona pašvaiste rašo savo baisų: „Mane, tekel, fares". Laiškas primena Ispanijos nelaimę, kur pagal Kremlio agentų direktyvas naikinamos bažnyčios, griaunami praeities paminklai. Komunistinė propaganda esanti varoma plačiai ir Lenkijoj. Prityrusio agitatoriaus ranka sėjamos religinės ir socialinės neapykantos sėklos į plačiųjų masių širdis. Pasak laišką, girdėti balsų apie liaudies frontą ir Lenkijoj. Komunistinio judėjimo akyvaizdoj vyskupų susirinkimas įspėja tautą prieš vidaus kataklizmą ir šaukia tikinčiuosius saugoti tikėjimą ir tautos dvasią.

Dėl komunizmo srovės besiveržimo kai kam susidaro baimės dėl katalikų Bažnyčios likimo. Ypač, jei atsimenama, kad Centralinė Bedievių Taryba nutarė sušaukti 1937 vasario 9 d. Maskvon tarptautinį bedievių ir masonų kongresą, tai visai suprantamas jautresnių katalikų nerimas. Bedievių kongreso metu numatoma: 1) įsteigti tarptautinį priešreliginės propagandos biurą, 2) Bedievių internacijonalą ir 3) priešreliginės propagandos fondą. (B. d.).

Vokietija pradėjo judinti kolonijų klausimą. Daugiausiai kolonijomis užinteresuota Anglija, kuri paskutiniu metu dar labiau pradėjo stiprinti savo laivyną. Vaizdely matome Anglijos laivyno dalį manevrų metu.

ŽALEŽERIS

(Pabaiga)

— Štai ir Žaležeris! — sušuko nudžiugęs keleivis. Dabar jau rodėsi tikrai pasiekė savo kelionės tikslą, nes stovėjo ilgai nejudėdamas, įbedęs akis į medžių viršūnes ir siekė žvilgsniu kito ežero kranto.

Toks pats dvaro vaizdas, atsimušęs vandenyje, kaip veidrody, plaukė paviršiuj iš lėto drebėdamas.

Gražus ponas rudu kosciumu pasitiko keleivį. Priėjęs jis linksmu balsu sušuko, džiaugdamasis.

— Sveikas, laukiamas Žaležerio sveteli!

— Sveikutis, Petrai, ačiū už sutikimą — atsakė keleivis.

Susitiko, susisveikino kuo nuoširdžiausiai.

— Ar tai tu, Joneli?—sako Petras, pažinęs savo seno mokyklos draugo veidą.

— Taigi, taigi, tai aš, Petreli,—atsakė šis. Ir tu, broli, dabar dar daugiau linksmesnis, negu pirma būdavai.

Malonus Jono šyptelėjimas ir patenkinimas dar labiau nudžiugino Petrą.

— Taip, brolyti Jonai, taip, Joneli,—pasakojo Petras, džiaugdamasis ir dar kartą už rankos paėmęs.

— Aš gavau didelį laimikį, žinai gi gal?

Ir trindamas iš džiaugsmo rankas, sušuko patenkintas.

— Taigi bus netikėtumas! Nes ji, ji visai nieko nežino ir nesitiki, kaip mane gyvą matai.

— Netikėtumas? Kam gi?—nustebo Jonas klausdamas.

— Onutei gi.

— Argi Onutei nesakei, kad aš jus atlankysiu?

— Nė žodelio, brolyt, nė žodelio. Ji visai, Joneli, nesitiki nieko, nei jos motina. Aš tau visai slaptai parašiau, kad jos džiaugsmas būtų didesnis. Tu, Jonai, mane pažįsti gerai, kad aš vis tyliai įvairius sumanymus pinu.

Sode, ant tarasos, prie vartelių sėdėjo balta mergelė, lyg stovyla. Ji pakilusi ėjo pasitikti ateinančiųjų. Bet pusiaukely sustojo ir žiūrėjo į nepažįstamąjį keleivį, lyg užkerėta. Jis ištiesė jai šypsodamasis ranką.

— Jonas! Jonelis! — sušuko ji. — Viešpatie mano, ar tai tu, Joneli? O kaip senai mes matėmės.

— Senai jau senai — kartojo šis ir nežinojo, kas toliau sakyti, nes, išgirdęs vėl po tiekos metų jos balsą, pajuto nenumaldomą skausmą širdy ir kai vėl į ją žvilgterėjo, stovėjo ji vis tokia pat graži, lieknutė, žavinti, kaip prieš kelis metus jo gimtiniam miestelyje, kame jis jai paskutinį sudiev pasakė. Petras džiaugdamasis paėmė ją už rankos ir sako: — Žinai, Onut, sugavom Jonelį ir daugiau mes jo jau neišleisim. Jau jis ir taip ilgai nuo mūsų buvo atsiskyręs. Vėl mes jį prisijaukinsim".

Kitą dieną Jonas išėjo pasižiūrėti laukų. Visur buvo gražu, visur ramu, sveika, visi rodėsi jam patenkinti ir laimingi.

Pietums vėl susirinko šeimyna sodan, iš augalų padaryton salėn. Taip ir plaukė dienelės.

Tik pavakariais Jonas pasilikdavo nuolat vienas savo kambary. Jau beveik metai, kaip jis rinko liaudies dainas, dabar reikėjo tos dainos sutvarkyti, sužymėti ir, kur galima, naujom papildyti iš apylinkės dainuotomis.

Onutė buvo visą laiką linksma ir patenkinta. Petras visuomet rūpinosi jai suteikti kuo daugiausiai džiaugsmo ir malonumo, už ką Onutė jam buvo dėkinga.

Motulė to norėjo...

Vieną dieną pavakare sėdėjo šeimyna, kaip paprastai, tuo laiku sode. Saulė jau buvo už miškų nusileidus. Paprašė Joną, kad jis nors kokią charakteringesnę liaudies dainą jiems padainuotų iš jų apylinkės.

— Kas tas gražiąsias dainas sukūrė? — paklausė Onutė.

— Siuvėjai, kurpiai ir kitokie linksmieji broliai, dainuškų darytojai—paaiškino Petras.

— Dainų niekas nedaro, — įsiterpė ir Jonas. — Jos auga, skrenda padebesiais, kaip voratinkliai per visą kraštą, ir ten, ir čia ir tūkstantyje vietų užkart suskamba. Mūsų giliausi kiekvieno širdies pergyvenimai ir skausmai atsispindi šitose dainose. Taip yra, kad, rodos, kiekvienas mūsų jas kurti yra padėjęs savo išreikštais vargais.

Paėmė kitą lapelį. Ten buvo: „Stoviu ant kalnelio sau rymodama".

— O šitą tai aš moku! — nudžiugo Onutė. Užtrauk, Jonai, o aš padėsiu.

— Tai seniausios dainos, seniausi balsai. Jos miega žaliose giriose ir gelsvuose milžinkampiuose. Dievai žino, kas jas išrado—sako Jonas ir ištraukė dar naują lapelį.

Jau temo, tik raudona aušra, lyg aukso vainiku, papuošė miško viršūnes. Jonas paėmė lapą, Onutė prisiglaudė prie šono ir ėmė skaityti su Jonu dainą balsiai, paskui tyliau tyliau, lyg jos žodžių bijodami:

Motulė to norėjo,
Kad kitas man tektų.
Kurį širdis turėjo,
Užmiršti tas reikėjo,
Nors buvo taip sunku.
Motulei savo skundžiaus,
Kad verks jauna širdis.
Kas jai būtų garbingas,
Tas man nereikalingas.
Bet kas manęs klausys?
Gal laimę aš prašokau
Ir dalią tarp džiaugsmų.
Geriau vargai kentėti,
Geriau kapuos gulėti,
Kad tik su mylimu.

Skaitydamas Jonas ir nepastebėjo, kad dreba popieris jo rankose. Baigus skaityti, Onutė pastūmė kedę ir tylėdama nuėjo sodan. Motinos žvilgsnys ją nusekė. Norėjo Petras ją palydėti, bet motina sudraudė.

Onutė

Kitą popietį išėjo Jonas su Onute pasivaikščioti miškan, tuoj aukšton atėjo ežero pakrantėn. Onutę ir Petras buvo prašęs, kad, kai Petras su uošve išvažiuos, Onutė Jonui išrodytų jų apylinkės gražiausias vietas ir reginius. Todėl dabar ir keliavo jie nuo vieno kalnelio prie kito. Pagaliau Onutė privargo ir atsisėdo po krūmu pasilsėti. Jonas stovėjo į medį atsispyręs. Tuoj pagirdo juodu girioj gegutę kukuojant ir prisiminė jiedviem, kad tai visa juk kartą jie jau buvo pergyvenę.

Jis žvilgterėjo į ją ir nusišypsojo.

— Gal mes paieškotum žiemauogių?

HAVANA—KUBOS SOSTINĖ.

Prie Amerikos krantų Kubos saloje yra to vardo nepriklausoma respublika. Nesenai per įvykusį perversmą, diktatoriui pulk. Batistai reikalaujant, prezidentas atsisakė nuo vietos. Čia matome Havaną, žymų uostą ir didelį prekybos židinį. Kuba yra garsi tabako ir cukrinės švendrės plantacijomis.

— Praėjo jau žiemauogių laikas, — atsiduso ji.

— Bet jis greit ir vėl grįš.

Onutė tylėdama tik pakratė galva. Atsistojo jiedu ir vėl nukeliavo toliau. Keliaujant jai šalimais, jis nuolat žvilgterdavo į ją, nes taip skubėjo, kad tartum rūbai ją būtų nešę. Jis ir nenorėdams vis kiek atsilikdavo, kad vėl ją visą akims galėtų apimti. Atėjus jiems pievon, Jonas pasilenkė ir, nuo žemės nuraškęs žolyną, padavė jai. Jos dabar buvo akys pilnos ašarų, ir skausmas reiškėsi veide.

— Ar pažįsti šitą gėlelę — paklausė jos.

Ji atsakė, žiūrėdama į jį maldaujamai:

— Tai neužmiršuolė — atminimo gėlė. Tokias girioj aš dažnai skindavau.

Irkluodamas per ežerą žiūrėjo jis į ją, o ji į nepasiekiamą stotį, rankas nuleidusi. Jis matė jos veide, kad sielos slaptybėse degina ją skausmas, kuris neduoda poilsio ir ramumo nei giedrią dieną, nei tamsią naktį.

Atvykę savo kieman, sutiko jie žmogų, aštrinusį peilius. Žmogus juodom nusikorusiom, kaip beržo šakos, garbanom sukė pamažu ratą ir niuniavo čigonišką melodiją panosėj, o šale jo gulėjo pririštas šuo. Priengyje stovėjo brizgėm prisidengusi gražių bruožų mergaitė ir, ištiesus ranką, maldavo jai ką duoti. Jonas griebėsi kišenėn, bet Onutė greičiau suskubo ir pinigų saują įpilė elgetukei rankon. Tada Onutė nusigrįžė ir Jonas girdėjo, kaip ji raudodama nuėjo savo kambarin.

Norėjo jis ją sulaikyti, bet apsigalvojo ir sustojo ant laiptų. Mergaitė—elgeta vis dar stovėjo priemenėj, nepajudėdama ir lyg bijodama imti jai dovanotos išmaldos.

— Ko gi dar nori, mergele? — paklausė Jonas. Ji nusigando.

— Nieko daugiau, pasakius tyliai nuėjo, ilgai į jį atkreipusi veidą ir lydėdama jį klaidžiojančiom akim. Jis pašaukė ją, paminėjęs kažkokį vardą, bet ji jo neišgirdo daugiau.

Nulenkus galvą, rankas ant krūtinės sudėjus nužingsniavo ji per kiemą.

— Gyventi ir mirti teks man vienai... — suskambėjo senai dar studentavimo metais pažįstamos dainos žodžiai Jonui ausyse. Sustojo jis, sulaikė kvapą valandėlei, pagalvojo ir apsigrįžęs greit nuėjo savo kambarin.

Atsisėdo dirbti, bet minties sugauti negalėjo. Atsisėdo kedėn prie lango. Atrodė, lyg norėtų lakštingalos paklausyti, kurios čia kaštonuose lakštavo. Bet jis girdėjo tik vienintelės savo širdies plakimą, daugiau nieko. Viskas visur nutilo, naktis įpusėjo, o jis vis sėdėjo. Pagaliau atsistojo, atidaręs visą langą atsisėdo.

Nakties rasa riedėjo lapais, lakštingala pradėjo lakštuoti gailingai gailingai. Toliau— labiau gelsva aušrelė platesniu baru užimdavo dangų iš rytų, spausdama nakties tamsą. Šiltas vasaros nakties vėjelis atsirado ir atvėsė Jono karštą kaktą. Pirmoji kregždutė šavo iš pastogės dangun.

Jonas, tuojau sugrįžęs, priėjo prie stalo, paėmė pieštuką ir popieriaus, parašė porą eilučių, paėmė skribelę ir lazdutę, atsidarė tyliai duris ir išėjo.

Dar rytc įmigis visur viešpatavo. Didelė katė ištiesė kojas, išlenkė nugarą ir uodegą, pamačius Jono ištiestą ranką. Sode čirškėjo jau žvirbliai ant šakelių ir skelbė visiems, kad jau naktis praėjo.

Tik štai jis girdi, kad kas iš aukšto, iš ponų kambarių, atidarė duris.

Žiūri, Onutė stovi prieš jį. Ji padėjo savo ranką ant jo peties, krutino lupomis, bet jis nė žodžio negirdėjo.

— Joneli, tu jau nebegrįši — ištarė ji pagaliau. — Aš žinau visa, nemeluok, tu jau daugiau negrįši pas mus.

— Ne, negrišiu — atsakė jis. Nuleido ji rankas, o jis išėjo pro duris.

Dar kartą atsigrįžo į ją. Ji stovėjo be žado, balta, kaip marmuro stovyla toje pačioje vietoje ir žiūrėjo į jį lyg suakmenėjusiom akim.

Jis žengė dar žingsnį pirmyn, ištiesė jai dar ranką.

Tada smarkiai apsisukė ir išėjo. Išėjo kitur laimės ieškoti. Pasaulis maudėsi rasos perluose, sukabintuose ant voratinklių, kuriuose lūžo pirmieji saulės spinduliai.

Daugiau jau Jonas neatsigrįžo, keliavo skubiai pirmyn. Tylusis dvaras vis toliau ir toliau nuo jo likdavo, o prieš jį gulėjo didelis, platus pasaulis...

Senelis

Mėnuo daugiau jau nešvietė langan; jau visai sutemo. Bet senelis vis sėdėjo, sudėjęs rankas savo minkštoje kedėje ir žiūrėjo tuščion erdvėn. Jo akyse tuoj tamsuma virto plačiu tamsiu ežeru. Už to dar kitas, trečias ir vis gilesnis ir tolimesnis. O paskutiniam ežere, kuris buvo taip toli, kad net senelio akis įsižiūrėti neįstengė, plaukė vienų viena balta vandens lelija su plačiais sidabro lapais...

Praviro kambario durys ir šeimyninkė įnešė kambarin šviesą.

— Labai gerai, Brigida, kad atėjot,—sako senelis.—Padėkit šviesą ant stalo.

Tada pritraukė jis kedę prie stalo, paėmė atverstą knygą ir vėl įsigilino į savo studijas, kurioms jis visas jaunystės jėgas paaukojo.

(Galas) *K.*

V. KUOLAITIS

Mes pasiryžę...

Mes pasiryžę kalnus nuversti,
Sugriauti skurdo juodas pilis,
Liūdėsį klaikų vysim iš kelio...
Te džiaugsmo saulė visad mums švies!
Kupini siekių, norų kilniausių
Eisim tėvynės didžiais keliais,
Tolyn keliausim į melsvą tolį,
Kol didį vargą laimė pakeis.

Savo laukuose viltį pasėję,
Nušviesim saule visus kelius,
Nepalauš mūsų jau piktas vėjas,
Darbas bus mūsų didis, našus.
Mes pasiryžę saulę pasiekti,
Ir išbarstyti žemėj žvaigždes...
Nutiesim kelią mes platų, šviesų,
Kuris į džiaugsmo šalį nuves.

Švedijos sostinė Štokholmas savo gražiais rūmais ir šventyklomis yra priskaitomas prie gražiausių Europos uostų.

SKANDINAVIJOS PUSIASALYJ

(Iš ciklo: „Mūsų kelionė po Europą").

Pažinę daugiau ar mažiau artimiausius Lietuvos kaimynus, vykstame toliau kelionėn po Europą.

Iš eilės teks susipažinti su švedų ir norvegų tautomis, gyvenančiomis Skandinavijos pusiasalyje.

Skandinavijos pusiasalis yra didžiausias iš visų Europos pusiasalių. Jis yra pailgo pavidalo. Pusiasalį apsupa: rytuose — Baltijos jūra, pietuose — Šiaurės arba Vokiečių jūra, vakaruose — Atlanto vandenynas, šiaurėje — Žiemių Ledinuotasis vandenynas. Vakaruose išilgai pusiasalio tęsiasi Skandinavų kalnai. Rytinė gi dalis yra neaukšta plokštakalnė. Visi pusiasalio pakraščiai, ypač vakaruose, yra gausiai vandenyno išraižyti. Yra daugybė didesnių ir mažesnių žemyno iškišulių, tarp kurių kai kur jūra giliai įsiterpia žemynan. Tos visos įlankos ir įlankėlės su aukštais krantais vadinamos *fiordais*. Didžiausias yra Songnefiordas, kuris turi 160 klm. ilgio. Be to, pusiasalio pakraščiuose yra daugybė salelių. Visa tai labai gražina pusiasalio žemėvaizdį.

Kadaise, labai seniai, visas Skandinavijos pusiasalis buvo apklotas dideliais ledynais, kurie, iš čia beslinkdami, buvo užėmę taip pat Vokietijos šiaurę, Lietuvą, Latviją, Estiją, Suomiją, Lenkiją ir dalį Rusijos. Ir dabar dar Skandinavijos šiaurėje yra amžinų ledynų. Tačiau, apskritai imant, Skandinavijos klimatas nėra labai šaltas. Pusiasalio vakarai yra Golfštromo srovės ir šiltų žiemos vakarų vėjų įtakoje. Rytinėj dalyj yra žemyno klimatas.

Skandinavijos pusiasalyj yra dvi valstybės: Švedija ir Norvegija.

Švedija užima rytinę pusiasalio dalį. Ploto didumo atžvilgiu Švedija yra gana didelė valstybė, didesnė už Lenkiją (448.000 kv. klm.), bet gyventojų čia priskaitoma tik apie 6 milijonai. Svarbiausias žmonių maisto šaltinis yra žemės darbas, nors tinkamos ūkiui žemės čia yra labai nedaug. Geriausia žemė yra Švedijos pietuose. Labai daug pelno Švedijai duoda girios, kurių čia yra nepalyginti daugiau negu kitose šalyse. Todėl Švedijoj yra labai gerai išaugusi medžio pramonė. Tarp kitko švedai užima pirmą vietą degtukų gamyboje. Didžiausi medžio pramonės centrai yra *Norkiopingas* ir *Jonkiopingas*. Randama Švedijoj ir nemaža geležies, vietomis pasitaiko ištisi geležies rūdos kalnai. Švedų plienas yra visur žinomas. Jis skiriasi nuo kitur gaminamo plieno tuo, kad nėra perdaug trapus, yra žymiai minkštesnis. Randama Švedijoj ir vario, bet užtat

nėra čia akmeninės anglies. Švedai gabenasi jos iš kitur.

Švedijos sostinė yra *Stokholmas*, kuriame gyvena apie pusė milij. gyventojų. Stokholmas yra taip pat didžiausias Švedijos prekybos miestas. Antras didelis prekybos miestas yra *Gioteborgas*.

Švedai yra labai kultūringa tauta. Bemokslių čia iš viso nėra. Visi švedai skaito knygas ir laikraščius. Švedai yra labai gerai sutvarkę ne tik pradžios ir aukštąjį mokslą, bet yra taip pat pavyzdingai sutvarkę suaugusių švietimą. Tam reikalui yra čia pristeigta daugybė nuolatinių ir keliaujančių vad. liaudies universitetų, kuriuose dėstomi reikalingiausi liaudžiai dalykai.

Švedai be galo mėgsta gimnastiką, sportą. Tai yra geriausiai užsigrūdinusi tauta.

Švedai yra protestantų tikybos.

Norvegija yra bemaž ketvirčiu mažesnė už Švediją. Gyventojų taip pat čia yra mažiau: apie 3 milijonai. Tai rečiausiai gyvenama Europos šalis. Vienam kvadratiniam kilometrui tenka 8 žmonės.

Norvegija yra perdėm kalnuota šalis. Ūkiui tinkamos žemės čia yra labai nedaug, tik 5%. Šiaipjau visur matosi tik plikos uolos, sniegas, ledynai, ežerai ir upės. Todėl žmonės daugiausia verčiasi žvejyba ir prekyba. Norvegijos prekybos laivynas yra labai didelis, didesnis už Prancūzijos laivyną. Bet norvegų laivai daugiausia būriniai. Didžiausias žuvų prekybos centras yra *Bergenas*. Pramonės Norvegijoj bemaž nėra, nes trūksta čia svarbiųjų žemės turtų.

Norvegai, lygiai kaip švedai, yra labai kultūringa tauta. Bemokslių čia taip pat iš viso nėra. Sportas mėgiamas, kaip ir Švedijoj.

Norvegai taip pat yra protestantų tikybos. Ir švedai ir norvegai labai mėgsta skaityti Šventąjį Raštą.

Norvegijos sostinė yra *Oslo* miestas (su 250 tūkst. gyventojų), kuris seniau buvo vadinamas Kristijanija.

Nuo 1815 ligi 1905 metų Norvegija buvo prijungta asmeninės unijos pagrindais prie Švedijos. Tačiau 1905 metais norvegai, susitarę su švedais, sudarė atskirą savo valstybę, nuo niekeno nepriklausomą.

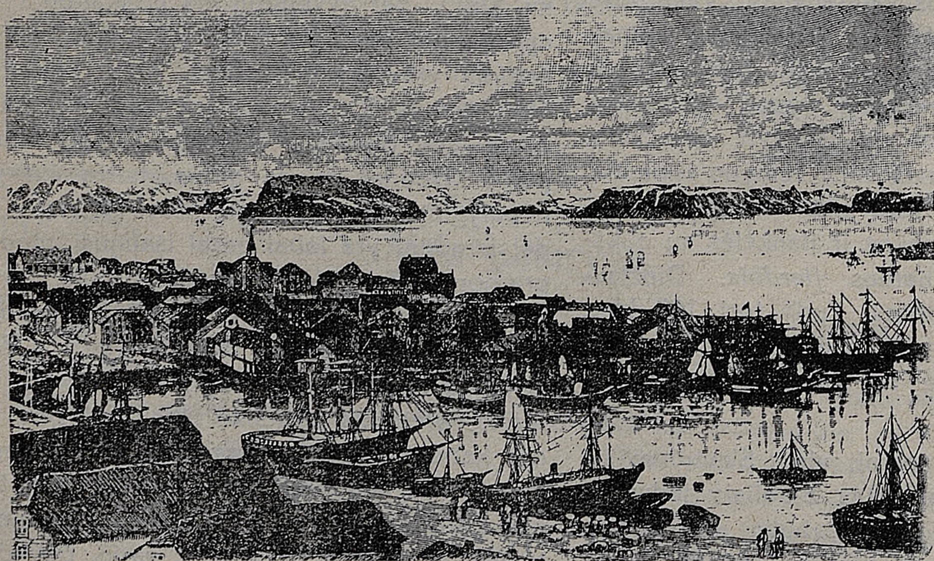
Šiandie abi valstybės yra konstitucinės monarchijos. Pažymėtina, kad Švedija ir Norvegija yra šalia Anglijos, Prancūzijos, Šveicarijos ir Čekoslovakijos perdėm demokratiškos valstybės.

A. P.

Tėvynė Lietuva! Kaip sveikata Tu brangi. Įvertina tave tik svetimoj padangėj Tavęs netekę.

A. Mickevičius.

ŽUVŲ PREKYBOS ŽIDINYS

Pačioje Norvegijos šiaurėje yra Hammerfesto miestas, kuriame ištisus metus vedama prekyba žuvimis. Čia matome Hammerfesto uostą, pilną mažų garlaivių ir būrinių žvejų laivų.

Mūsų gimtasis kraštas

Tverečėnų knygnešiai.

Lietuva atgavo savo nepriklausomybę dėka karžygių narsumui, visuomenės veikėjų pasišventimui ir visos tautos vieningumui. Didelę to darbo dalį nuveikė ir tautos prisikėlimui dirvą paruošė mūsų kaimo daraktoriai ir garbingi tautos veikėjai — knygnešiai. Apie knygnešių darbus, vargus ir kovas su rusų žandarais Lietuvoje yra išleistos atskiros istorinės knygos. Kaimo daraktorių ir knygnešių nuopelnai ir mūsų kraštui yra dideli. Kur tik daugiau daraktorių kaimuose slaptai mokė vaikus lietuviškai ir knygnešiai plačiau veikė spaudos draudimo laikais, platino lietuvišką spaudą, ten ir šiandieną sąmoningesni ir nenutautę lietuviai.

Bet mes apie savo krašto knygnešius labai mažai iki šiol žinome, arba visai nieko nežinome, nes mūsų spauda apie juos labai mažai rašė. Mat, neturėjo apie juos žinių. Daugumas knygnešių jau amžinu miegu miega mūsų krašto šaltoje žemėje.

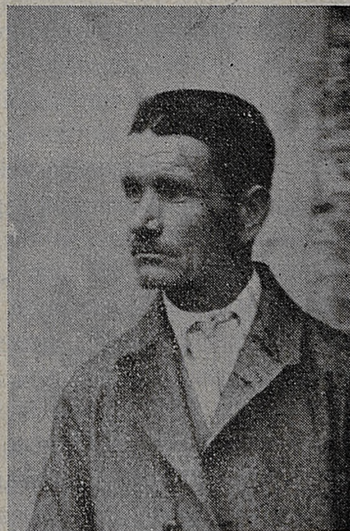
Bet kai kurie knygnešiai dar ir šiandieną tebegyvena, o kiti, nors ir nebuvo knygnešiai, bet atsimena tuos laikus.

Tad kiekvieno mūsų valdančio plunksną yra pareiga ieškoti mūsų kaimuose knygnešių ir, surinkus visus davinius, pateikti mūsų spaudai. Knygnešių buvo ir Tverečiaus padangėje. Kalbant apie juos reikia nors trumpais bruožais nupasakoti jų gyvenimo istoriją.

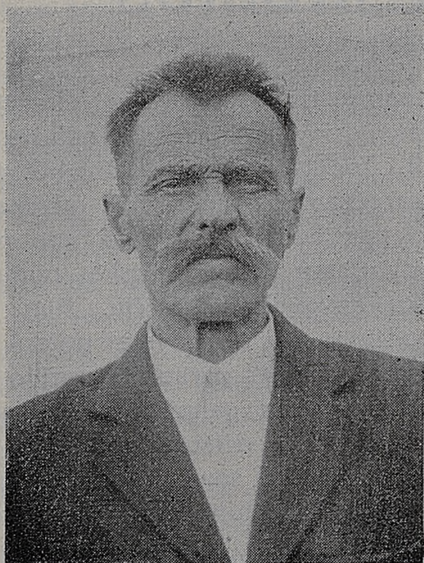
Pirmasis šioje padangėje knygnešys buvo Aleksandras Tėlyčėnas. Jis gimė 1871 m. Pošiūnų sodž. Tverečiaus valsčiuje neturtingų lietuvių tėvų šeimoje. Tėvas rusų carui tarnavo 18 m., ir už tai gavo vieną dešimtinę žemės. Aleksandras, turėdamas 12 m., išmoko skaityti iš lenkiško elementoriaus lenkiškai, o vėliau jį tėvai išmokino siuvėju. Bet mažam Aleksiukui labai norėjosi išmokti ir lietuviškai. Jis pats nuėjo pas kun. Burbą, kuris tuo laiku klebonavo Tverečiuje, už 15 kap. nusipirko lietuvišką elementorių ir išmoko lietuviškai skaityti. Kaipo siuvėjas, keliaudamas iš kaimo į kaimą, turėjo progos arčiau pažinti žmonių gyvenimą ir jų reikalus bei trūkumus. Išvažiavus kun. Burbai Daugėliškin, tverečėnams trūko lietuviškų elementorių, maldaknygių ir laikraščių, nes nebuvo iš kur jų gauti. Todėl jis pasiryžo žūt būt ieškoti kelių tverečėnams šviestis. Jis nuvyko Daugėliškin pas kun. Burbą, kad jam patartų ir nurodytų, kur galima ir kokiu būdu gauti lietuviškų knygų ir laikraščių. Kun. Burba labai nudžiugo, jo sumanymui pritarė ir nurodė, kad Tauraginės parap., Taurapilio kaime pas Juozą Balčiūną galima gauti knygų, elementorių ir t.t. Su džiaugsmu sugrįžo namo, tėvams papasakojo savo sumanymą ir pasiryžimą. Tėvai vienturtį savo sūnų stengėsi nuo tokio sumanymo ir pavojingo žygio atkalbėti, bet nepavyko. Ir su ašaromis savo sūnų išleido tolimom, nežinomon ir pavojingon kelionėn. Aleksandras, išvykdamas, savo pinigų maža turėjo. Bet geri žmonės pinigų paskolino, nes jis buvo teisingas. Nuvykęs pas minėtą Juozą Balčiūną, surado knygų, elementorių ir visus metus iš jo gabeno pėsčias. Balčiūnui dalį pinigų sumokėjus už knygas,

---

SUSIPRATĘS TAUTIETIS

Pranas Valdemaras, Dysnos sodž. gyventojas, uolus lietuviškos spaudos platintojas ir pirmojo Tverečiaus apylinkėje lietuviško knygynėlio steigėjas rusų laikais.

Aleksandras Telyčėnas, Piemenų sodžiaus Tverečiaus valsčiaus žymus spaudos draud. laikų knygnešys.

kitą dalį knygų jis duodavo bargan. Pas Balčiūną laikraščių nebuvo, o Aleksandras rūpinosi ir jų gauti. Pagaliau jam pasisekė sužinoti, kad Užpalių parapijoje, Armališkės sodž. pas Juozą Baranauską galima gauti ir laikraščių.

Ten nuvykęs, surado įvairios lietuviškos spaudos. Bet pėsčias ant savo pečių nedaug tegalėdavo atnešti, todėl kartais ir išlaidų negalėdavo padengti. Jis sumanė platesniu mastu pradėti varyti tą darbą ir vykti į Prūsus. Nusipirko Kauno gub. žemėlapį, pasidirbo su slapuku vežimą, kuriame galėjo paslėpti 100 egz. „Aukso Altorių", 50 egz. „Šaltinių" ir gerą pundą laikraščių. Nusisamdė arklį, už kurį į parą mokėjo 2 rub., ir pro Vydžius, Dūkštą, Salaką, Daugalius, Uteną, Jonavą pasiekdavo Kauną. Kelionė ten ir atgal sudarydavo apie 45 mylias (315 verstų). Kaune susipažino su vienu katedros lietuviu kunigu, kuris jam patarė važiuoti pro Skersnemunę, per Nemuną ir Galgaudiškio miestelį Norkūnų kaiman pas Juozą Stasiulį. Jis taip ir padarė. Nuvykęs pas Stasiulį surado visokių maldaknygių, laikraščių ir kalendorių. Prisikrovęs pilną slapuką lietuviškos spaudos, skurdžiai apsirengęs, su dalge ir glėbelį ant viršaus vežimuko prisišienavęs žolės, naktimis grįždavo namo. Dienomis važiuoti buvo labai pavojinga, nes rusų žandarai dienomis ir naktimis saugodavo viešuosius kelius ir gaudydavo knygnešius. Todėl dienos metu turėjo kur ilsėtis, o naktimis mažais keliais ir miškais važiuoti. Tokioje kelionėje į abudu galu užtrukdavo 12 parų. Kadangi tokia kelionė buvo labai pavojinga, galima buvo patekti žandarams į rankas ir prarasti svetimą nusamdytą arklį, toliau pradėjo važiuoti traukiniu. Iš Ignalinos stoties važiuodavo pro Kauną Sudargių miestelin traukiniu. Sudargių miestely surado gerų moterėlių, kurios jam patarė vykti Radulių kaiman (Suvalkų gub.) pas Sravinską, kuris gyveno prie pat Prūsų sienos. Jis nuvyko pas Sravinską, kuris jį pervedė per sieną ir nuvedė pas Juozą Palūdį.

Iš čia pro Šilėnus, Nemuno upe pro Smalninkus nuvyko Tilžėn. Tilžėje dažniausiai tekdavo nakvoti pas Mauderodę. Čia nakvodavo ir daugiau knygnešių. Ten vieni kitiems pasipasakodavo įvairių nuotykių ir gudrybių iš knygnešių gyvenimo

Knygas ir laikraščius pirkdavo pas Šenkį, o retkarčiais ir pas Zaunytį. Prisipirkęs įvairios lietuviškos spaudos, vėl grįždavo pas Palūdį. Palūdis surasdavo rusų kareivį, kuris sutikdavo Aleksandrą perleisti per sieną. Kartais Palūdis knygas, laikraščius ir patį Aleksandrą perveždavo šieno vežime. Bet vieną kartą turėjęs didelės baimės, nes Palūdį su vežimu šieno, kuriame buvo pasislėpęs Telyčėnas, rusų žand rai prie sienos sulaikė ir kardais ėmė badyti šieno vežimą, ieškodami kontrabandos.

Bet laimė, kad Telyčėno nepalietė. Aleksandras, perėjęs per sieną, samdydavo žmogų, kuris jam padėdavo dar už sienos 10 kl. nešti knygas. Tuomet vieną pundą palikdavęs pas gerus žmones, o kitą apsikamšydavęs už tam tikrų pasiūtų marškinių ir pro Galgaudiškes, Nemuno upe garlaiviu plaukdavo į Kauną. Iš Kauno traukiniu važiuodavo Vilniun. Vilniuj padėjęs knygas pas Joną Rakauską (iš Jakelių sodž. Adutiškio val.), vėl grįždavo Kaunan pasiimti likusiojo pundo.

(B. d.).

Miečionių sodžiaus (Mielagėnų valsč.) susipratusio jaunimo būrys. Visi jie labai mėgsta ir skaito „Jaunimo Draugą".

Sokratas, Platonas, Aristotelis

(Iš ciklo „Šviesos kelio beieškant").

Iš garsiųjų senovės vyrų tarpo išsiskiria trys: Sokratas, Platonas ir Aristotelis. Apie juos trumpai rašome.

Sokratas gimė 469 m. prieš Kristų Atėnuose (Graikijoj) ir čia praleido visą savo gyvenimą. Atitarnavęs kariuomenę, buvo gavęs valdininko vietą. Tačiau gyveno neturtingai, kartais nepajėgdamas aprūpinti savo šeimos reikalingiausiais dalykais. Skurdus jo gyvenimas galima dar ir tuo išaiškinti, kad Sokratas nelabai kreipė dėmesį į materialines gėrybes; jam labiau rūpėjo pasiginčyti su žmonėmis. Kur tiktai pamatydavo grupę žmonių, ten ir jis nuvykdavo. Dažnai mėgo ir praeivį užkalbinti, ir su juo padiskutuoti įvairiais mokslo, o ypač dorovės klausimais. Tai buvo gilios sielos žmogus, nors išvaizdos — nelabai gražios. Buvo ir tokių atsitikimų, kad Sokratas, užsidegęs žvakę, vidudienį ieškojo Atėnų gatvėse žmogaus. Tiesa, žmonių buvo pilnos gatvės, bet nebuvo žmogaus — tokio žmogaus, kuris būtų vertas žmogaus vardo; todėl Sokratas ir ieškojo jo su žvake, ir dar vidudienį. Toks Sokrato elgesys daug kam nepatikdavo, užtat daugelio buvo jis vadinamas keistuoliu.

Pagaliau Sokratas, 70 metų senukas, buvo apkaltintas tuo, kad veikiąs prieš valstybę, kad demoralizuojąs jaunimą ir t. t. Buvo nuteistas mirti.

Jo mokiniai maldavo Sokratą, kad jis iš kalėjimo pabėgtų, bet Sokratas nesutiko, aiškindamas tuo, kad valdžios reikia visuomet klausyti. Po 30 dienų kalėjimo gavo išgerti nuodų ir mirė 399 m. prieš Kristų. Apie Sokrato mirtį jo mokinys Ksenofontas šitaip rašo: „Visi vienodai pripažįsta, kad lig šiol joks žmogus, kiek mes prisimename, nepažiūrėjo mirčiai į akis su didesne drąsa". Dažnai gyvenime esti, kad kilniausi žmonės būna apkaltinti ir pasmerkti.

Sokratas turėjo ir gerų draugų, prietelių, kurie buvo jo mokslu persiėmę ir po jo mirties skleidė. Jo mokinių tarpe buvo garsusis Platonas.

Platonas — taip pat atėnietis, gimė 427 m. prieš Kristų, gyveno 80 metų. Teko jam dirbti tuo laiku, kada Atėnų kultūra buvo pakilusi iki aukščiausiojo laipsnio. Periklio valdomojoje valstybėje klestėjo gerovė, Fidijus stebino tautiečius daile, o Sokrato mokslas rasdavo kaskart daugiau pritarimo. Platonas

buvo kilęs iš turtingos šeimos. Būdamas mokykloje, studijavo dailę ir muziką, ir nors jis garsus kaip filosofas, tačiau yra žinomas kaip artistas. Buvo ir sportą pamėgęs, dažnai dalyvavo Olimpijos žaidimuose ir būdavo nugalėtoju. Išvaizdos nebuvo gražios, turėjo labai plačius pečius, todėl savo gimnastikos mokytojo buvo pavadintas Platonu (platus).

Turėdamas 20 metų, pažino Sokratą ir su juo dirbo iki mirties. Sokratui mirus, pradėjo keliauti. Nuvyko į Egiptą, kur susipažino su tenykščių kunigų mokslu, paskui nuvyko Italijon. Taip bastėsi per 12 metų. Pagrįžo namo pamatęs pasaulį, žmones ir turįs visokiausių įspūdžių. Apsigyveno Atėnuose, čia įsteigė Heros Akademos sode mokyklą, kuri dėl to buvo pavadinta akademija. Šis pavadinimas išliko iki mūsų laikų. Prie įėjimo akademijon buvo parašyta, kad draudžiama įeiti tiems, kurie matematiškai neišsilavinę. Toji Platono akademija ilgai gyvavo: buvo uždaryta 529 m. po Kristaus ciesoriaus Justinijono įsakymu.

Platono akademija turėjo didelį pasisekimą. Joje buvo nagrinėjami įvairiausi mokslai. Pats Platonas į politiką nesikišo, bet savo pažiūras į valstybės santvarką pareikšdavo. Jo nuomone, tuomet tiktai valstybė būsianti gerai sutvarkyta, kai ją valdysią filosofai.

Platonas mirė tokią pat dieną, kokią buvo gimęs, o tai buvo dievaičio Apolono apsireiškimo žemėje diena. Todėl ilgainiui legenda sujungė Platoną su saulės diena ir po mirties Platonas buvo dievinamas kaip Apolono sūnus.

Platonas parašė daug veikalų iš visų mokslo sričių. Bet daugiausia jis nagrinėjo filosofiškus klausimus. Jo filosofinė kryptis yra idealistinė. Prie jos priėjo, gal, nagrinėdamas klausimą, kokiu būdu žmogus pažįsta daiktus (pažinimo teorija). Juk žmogaus pojučiai nėra tokie tobuli, kad galėtų gerai daiktą pažinti. Jeigu taip, tai jis pažįsta daiktus gaudamas žinių ne iš jų pačių, bet iš jų idėjos. Kada gi žmogus galėjo tą idėją pažinti? Pažino daikto idėją dar tada, kai žemėje negyveno. Žmogus, gyvendamas dar ne šitame pasaulyje, turėjo kiekvieno daikto idėją matyti. Ir dabar, kai tiktai žmogaus pojučiai susiduria su daiktu, tuojau jam prisimena toji matyta idėja ir tokiu būdu jis turi galią daiktus pažinti.

Aristotelis, Platono mokinys, savo vispusišku mokslu dar labiau pagarsėjo negu Platonas. Aristotelis gimė 384 m. prieš Kristų Stagiroje, Trakijos pusiasalyje. 367 m. atvykęs į Atėnus, įstojo į Platono mokyklą. Čia buvo per 20 metų, pirma kaip mokinys, paskui kaip mykytojas. 343 m. Makedonijos karalius pasikvietė jį pas save ir pavedė jam mokyti savo sūnų Aleksandrą (vadintą Didžiuoju). Nuo Aleksandro pasitraukė tuomet, kai šis pradėjo karo žygį į Aziją. Tuomet grįžo į Atėnus ir čia įkūrė vadinamąją peripatinę mokyklą. Kai po Aleksandro mirties prasidėjo Graikijoje priešmakedoniškas judėjimas, tuomet jis išvyko iš Atėnų į Chalkidę, kur 323 m. mirė.

Savo geniališku protu Aristotelis ištyrė visus humanitarinius ir gamtos mokslus. Paliko traktatus iš zoologijos, fizikos, astronomijos ir t. t. Svarbus jo tvirtinimas iš fizikos-mechanikos, kad garsas yra ne kas kita, kaip oro dalelių virpėjimas; anksčiau gi buvo manyta, kad tai medžiagos dalelės, kurios lekia nuo garso šaltinio į žmogaus ausis. Bet ir Aristotelis, kaip ir Platonas, liko garsus savo filosofija, kuri yra skirtinga nuo Platono filosofijos. Jis sujungė Platono idealistinę filosofiją su empiristine ir sudarė savo realistinę filosofiją. Pažinimo teorijoje buvo priešingas Platono idėjoms. Jis tvirtina, kad žmogus savo pojučiais pirmiausia susiduria su išoriniu pasauliu, o paskui abstrakcijos būdu sudaro bendras daikto sąvokas (idėjas). Aristotelio autoritetas vyravo Europoj per 2.000 metų. Kokiu gi būdu pateko Aristotelio mokslas Europon? Žlugus Graikijos valstybei, jo mokslas paplito Sirijoj, paskui Arabijoj. Iš čia Arabai XII ir XIII amž., pasiryžę užkariauti Europą (jau buvo užkariavę Ispaniją), atnešė tą mokslą Europon. Europa jį pasisavino. Ypač garsus aristotelizmo šalininkas buvo šv. Tomas Akvinietis, kuris Aristotelio filosofijai davė krikščionišką antspalvį. Kai kurios Aristotelio filosofinės kryptys liks visiems laikams nesugriaunamos, pav., logikos dėsniai (taisyklingo galvojimo mokslas), kurie ir dabar priimti visose mokyklose.

Vilnietis.

Vokietija, lyg voras, vis audžia naujus planus, įvairius sumanymus, kuriems įgyvendinti reikalinga ir kitų valstybių parama. Todėl vokiečiai paskutiniu metu pradėjo stiprinti savo santykius su kaimyninėmis valstybėmis, ypač su Austrija. Vasario 22 d. Vokietijos užsienių reikalų minist. Neuratas buvo nuvykęs Austrijon, kur aptarė svarbius klausimus. Vaizdely matome, kaip Neuratas žygiuoja pro išsirikiavusias Austrijos kariuomenės eiles.

Kooperatyvo pardavėjas

Kooperatyvui pardavėjo parinkimas turi labai didelės reikšmės. Dažnai nuo pardavėjo priklauso tolimesnis kooperatyvo gyvavimas. Pardavėjo klausymas ypač svarbus yra mūsų kooperatyvuose. Čia pardavėjas yra kartu ir kooperatyvo vedėjas. Tas pat žmogus atlieka dviejų darbininkų pareigas: veda kooperatyvo ūkį ir kartu pardavinėja prekes. Tuo būdu nuo vieno darbininko priklauso koperatyvo pasisekimas ar nepasisekimas. Prie tokių sąlygų ypač turim daug dėmesio kreipti į pardavėjo parinkimą. Svarbu yra mokėti gerai vesti kooperatyvo ūkį, bet taip pat nemažiau svarbu yra mokėti gerai pardavinėti. Yra tokių atsitikimų, kad vien dėl netinkamo kooperatyvo pardavėjo ne viena bendrovė turėjo likviduotis. Kalbant apie tinkamą ar netinkamą pardavėją, neimama visai domėn jo sąžiningumo bei darbštumo. Priimame, kad kooperatyvo netik darbininkai, bet ir nariai yra žmonės sąžiningi, darbštūs, pasišventę dirbti kooperacijos idėjai, kad kooperatyve, kaipo žmonių organizacijoj, nėra jokių garbėtroškų ir išnaudotojų, kuriems rūpėtų vien tik savo asmeniški reikalai. Jei toks žmogus pasitaiko, reikia jį tuoj perspėti, o jeigu ir toliau jis nepasitaisytų, tai tiesiog išbraukti iš narių tarpo, atimt jam visos prie kooperatyvo teisės, nes toks žmogus organizacijai kenksmingas. Bet mūsų tarpe tokių pasitaiko retai. Mūsų kooperatyvų pardavėjams dažniausiai trūksta ne sąžiningumo, ne darbštumo, bet tinkamo pardavėjo vaidmens supratimo, o dar dažniau specialaus išsilavinimo. Mes dažnai nusiskundžiame savo kooperatyvų pardavėjais, tačiau neverskim ant jų visų bėdų ir nepasisekimų. Čia dažnai mes patys esame kalti. Mes visi dar nėsame prie kooperatinio darbo priaugę, nevisi esame susipratę. O iš pardavėjo, kurį išrenkam dažnai iš savo tarpo, reikalaujame gana daug—tai, ko patys neturime. Būti geru pardavėju, reikia suprasti ne-

Kai tu vykai

(Iš A. S. Puškino eilėraščių)

Kai tu vykai jau į tėvynę,
kai jau sudie aš tau sakiau,
tą liūdną dieną paskutinę
ilgai aš prie tavęs verkiau.

Stengiaus, norėjau sulaikyti,
vis ranką spausdamas karščiau,
nors valandėlę dar viešėti
širdies atodūsiais prašiau.

Bet ten, deja, kur žydi kloniai,
kur dausos spindi mėlynai,
kur saulė šypsosi maloniai, —
užsnudai tu jau amžinai.

Išnyko urnoj akmeninėj
jausmai ir grožis, ir sapnai.
Tad bučinys... kitoj tėvynėj,
tikiuos ir laukiu... jis tenai.

---

tik pati kooperacijos idėja, bet reikia būti pardavinėjimo srityje prasilavinusiam. Didelių miestų krautuvėsna priimami pardavėjais tik baigusieji tam tikrą mokslą. Toks pardavėjas turi pirmiausiai susipažinti su bendrais pardavinėjimo būdais, taktika, turi išmokti, kokiu būdu galima patraukti savo pusėn pirkėją ir tik po tokio teoretinio prasilavinimo priimamas krautuvėn dirbti. Taip yra miestuose. Tokie patys pardavinėjimo pagrindai ir pirkėjo pritraukimo būdai yra ir miestelių krautuvėse ir kooperatinėse įmonėse. Ar privačioje krautuvėje ar kooperatinėje įmonėje turi būti tinkamas pardavėjas, mokąs patraukti pirkėją, mokąs jam įtikti, tuo būdu sugebės padidinti savo įmonės apyvartą.

Koks turi būt pardavėjas ir ko iš jo reikalaujama kooperatinėse bendrovėse, pasakys mums šie kooperatyvo pardavėjui patarimai:

1. Įeinantį į kooperatyvą pirkėją maloniai pasveikink; jis bus visuomet tuo patenkintas, o be to, tai sudarys jam gerą įspūdį.

2. Jeigu yra daug pirkėjų ir visų negali greit aprūpinti, tai vieną aprūpindamas susidomėk jau kitu, jeigu galima, paprašyk jį atsisėsti; ypač senesni žmonės bus tau už tai labai dėkingi.

3. Su visais pirkėjais, nors ir su elgeta, būk lygiai malonus ir mandagus.

4. Visuomet paklausk mandagiai pirkėją: „Kuo galiu Tamstai patarnauti?“ Niekuomet neklausk: „Ko nori?“ Malonumas nieko neįžeidžia, o šiurkštumas netik pirkėją įžeidžia, bet jį nuo tavęs atstumia. Taip nemaloniai ir nemandagiai kartą priimtas pirkėjas daugiau kooperatyve nepasirodys. Būdamas malonus, patrauksi visus pirkėjus savo pusėn, jie visi pas tave pirkinės, kadangi visiems bus smagu išgirst iš tavo lūpų malonus žodis, nuoširdus patarimas.

5. Būk visuomet ramus ir kantrus, net tuomet, jeigu turi reikalų su labai sunkiu pirkėju, kuris ilgai išsirinkdinėja prekę, dažnai to paties klausia, užimdamas tau brangų laiką. Viską jam maloniai atsakyk, patark. Tuomet jis tave gerbs ir visiems girs.

6. Venk tuščių žodžių, nesistenk savo kalba pirkėjui užimponuoti. Kalbėk visai prastai iš savo prityrimo apie prekių kokybę, apie jų vartojimą. Žinok, jog esi pastatytas specialiai pirkėjui patarti. Pirkėjas turi tavim pasitikėti.

7. Pašvęsk pirkėjui visą savo susiinteresavimą ir susidomėjimą. Pirkėją aptarnaudamas nesibark niekuomet su savo draugu, netgi garsiai nekalbėk, nes žmonės galės pamanyti, jog esi blogai išauklėtas. Tavo darbas turi būti gerai atliktas. Jeigu gerai nežinai prekės kokybės, tai užsispyręs jos negirk, geriau pasiklausk to, kas geriau žino. Tuo būdu nieko neapvilsi.

8. Aptarnaudamas pirkėją, nerodyk jam savo nuvargimo, žiūrėdamas gi pro langą nerodyk, jog neturi kas daro. Pardavėjas, žinąs gerai savo amatą, visuomet randa sau užsiemimą.

9. Būdamas užsiėmęs, niekuomet nevalgyk, nepasirodyk pirkėjui prikimšta burna. Esi ne prie stalo, bet prie darbo.

10. Jeigu reikalaujama prekė yra jau išparduota arba tokios visai neturima, stenkis pasiūlyti panašią, bet venk įkyriai prikalbinėti pirkėją būtiniausiai pirkti tą prekę. Pardavėjo įkyrumas pirkėjui yra netik nemalonus, bet ir nepakenčiamas.

11. Nerodyk pirkėjui niekuomet dulkėtos, nešvarios ar sugedusios prekės. Tai yra tiesiog pasityčiojimas iš pirkėjo.

12. Būk apsirengęs paprastai, švariai. Savo asmens nestatyk aukščiau kitų.

13. Savo rankas ir panages užlaikyk švariai, nes tai pirkėjas visuomet pamatys. Nešvarios rankos sukels pirkėjo pasibiaurėjimą.

14. Savo drabužių netvarkyk, nešvarink krautuvėje, o ypač prie pirkėjo. Taip pat niekuomet nešukuok savo plaukų krautuvėje, atlik tai kur kitur.

15. Nevartok jokių kvepalų. Daugelis žmonių kvepalų nepakenčia.

16. Jeigu pirkėjas nenori kurios nors prekės pirkti, neprikalbinėk, kadangi nusipirkęs nebus ja patenkintas ir daugiau galės pas tave nepirkinėti.

17. Neduok pirkėjui suprasti, jog laikas uždaryti krautuvę. Aptarnauk jį maloniai ir švelniai, nerodydamas jam, jog tu skubi.

18. Savo konkurentų neapkalbinėk, nes pirkėjas pamanys, jog tu jiems pavydi.

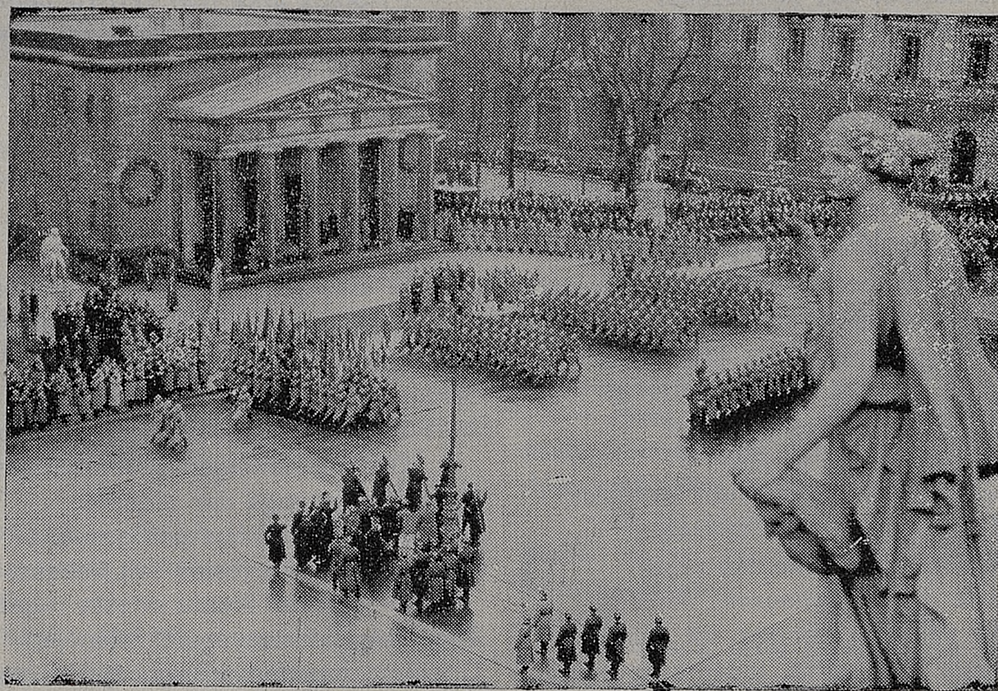
19. Nesiskųsk niekuomet pirkėjui savo vargais ar bėdomis. Pirkėjas pats turi jų perdaug ir tavo bėdų jis neklausys, o pasakodamas tik apsunkini pirkėjui ir taip jau sunkų gyvenimą. Stenkis pats susidomėti pirkėjo pasakojimu ar bėdavojimu, tuomet tu jam labai patiksi, jis prie tavęs pripras, kaip prie geriausio draugo.

20. Būk malonus ir švelnus grąžinant arba atmainant pirkėjui prekę. Tai yra geriausia politika; tuo būdu tu pats visiems patiksi, o kooperatyvas, kuriam tu dirbi, bus žmonių mėgiamas.

Tai tiek yra kooperatyvo pavyzdingam pardavėjui patarimų. Jų visų turėtų laikytis. Jų laikydamasis pripratins žmones prie kooperatyvo, visi jame netik pirkinės, bet ir užsirašys jo nariais, o tuo pačiu kooperatyvas atsieks savo tikslą.

P. Ka—jus.

ŽUVUSIŲ KARE PAGERBIMAS

Šių metų vasario mėn. gale Vokietijoje, Berlyne, buvo pagerbti žuvusieji Didžiajame kare kariai. Ta proga Berlyne buvo Didžiojo karo dalyvių (kombatantų) suvažiavimas. Suvažiavime dalyvavo 14 valstybių kombatantų atstovai su savo vėliavomis. Šis vaizdelis rodo kombatantų eiseną Berlyno gatvėse.

APIE DU DAUGĖLIŠKIUS

Ma aparato linksmosios bangos
Ir į provinciją jau nusirango.
Du Daugėliškius čia apdainuosiu,
Aiškiai rašysiu ir nemeluosiu.

Ten bangos ūžė, švilpė ir lakstė
Žinių Gnybtukui daugel prikrapštė.
Dirbti pradėjo „Tvirtas Vyrukas",
Daugėliškietis antras Petrukas.

Abiems šiems vyrams visi dėkokim
Ir už šią dainą juokais... paplokim.
Žinom, kad būna kartais dvynukai:
Arba seselės, arba broliukai.

Bet nieks nežino, kad kaimužėliai
Taip pat gal būti, kaip dvynukėliai.
Švenčionių ruože tokie du dyvai
Senų senovėj senai išdygo:

Senas ir Naujas, mat, Daugėliškiai
Susibroliavo, kaip broliai Kiškiai.
Senas yr kaimas, bet Naujas—miestas,
Jame lietuviškas daromas sviestas.

Ne ožkų, avelių, bet karvių pieną
Per pieninyčią sunkia kasdieną.
O iš to pieno mašinų šonais
Išlenda sviestas gardus, geltonas.

Bet kokioj vietoj štukos pasdaro?
Kur centrufūgas suka ir varo?
Stop! Stop! Palaukit! Tuoj sužinosit,
Kai šitą dainą toliau dainuosit.

Jaunas Daugėliškis kalnuotas visas.
Šalygatviais duobės giliausiai... knistos.
Dalis pakalnėj, centras ant kalno
Vargsta kaip raitas, jodams be balno.

O ant to kalno medžio bažnyčia,
Čia pat pakalnėj — ir sviestinyčia!
Sako, joj pienas upeliais teka,
Geltonasviesčio visiems užtenka.

Čia darbas verda, mašinos rieda,
Griebimo punktai iš džiaugsmo gieda,
Kad greit išaugo tyčia, netyčia
Amerikoniška jų pieninyčia.

Kai šviesią dieną jinai išvydo,
Netrukus Vilniuj „Rūta" pražydo.
Greitai pražydo, greičiau nuvyto,
Kažkas linkėjo likimo šito...

O gal perdaug jau sviesto turėjo,
Kad užrakino?.. Parduot nespėjo...
Kas Daugėliškio pieninę tvarko,
Gal dar didesnę už Nojaus arką?

O gi ne kažkas, ne bet koks ponas,
Bet sumanusis Kazlauskas Jonas!
Į Nojaus arką nuo t r o n o bėga,
Todėl ją p a u k š č i a i, ž v ė r y s pamėgo.

Į Jono arką nuo k r i z i o bėga,
Todėl ją m ū s ų ž m o n ė s pamėga.
Senoji arka sutramdė lietų,
Ši nugalėjo nūn' krizį kietą.

Gelbėjo Nojus v i e n ą šeimyną,
O Jonas — visą Daugėliškyną.
Ši arka gelbsti netik nuo bado,
— Joje ne vienas sau zlotus rado...

Nelengva No-Jui buvo statyti,
Sunkiau dar Jo-Nui sviestą daryti:
Trūkdymai buvo... Bet nugalėjo!
Darban vieningan susburt mokėjo.

Naujoji arka augs dar didesnė,
Daugėliškiečiams bus patogesnė.
Kas tik pro josios šalį keliaus,
Su gardžiu skoniu sviestą ragaus.

Tegul jos sviestas nuolat skanėja,
Griebimo punktai keturgubėja!
Gnybtukas jai linki, iš širdies trokšta,
Kad ji praaugtų net Eifelio bokštą!

Bet čia ne viskas! Alio! Dar dėmesio!
Kažkas įvyko lapkričio mėnesio

Dvidešimt šeštąją permykščiais metais.
Retai sustinkam su tokiais faktais.
Ten pasirodė dar vienas dyvas,
Moderniškiausias Kooperatyvas.
Jį gerai veda Vicius — Jurgelis,
Gnybtukui rašė, kad tai Petrelis.
Kooperatyvo — baraviks geras,
Tegul nariai jo, kaip grybai, dera...

* * *

Sens Daugėliškis dar nenuplikęs,
Linksmam Gnybtukui taip pat patikęs.
Jį aplink juosia pakalnės, kalnai,
O ant tų kalnų dar keli kalnai.
Ten miškas ošia, lapeliai šlama,
Virkuoja liūdną minorinę gamą...
Kad neištiktų toks pats likimas
— Paskutinysis jų iškirtimas...
Kaime šitam du fabrikai veikia,
Visi juos giria, Gnybtuks nepeikia.
Išdirbinėja kailius Rimšelis
Mūsų avelių, o ne veršelių.
Antras Totorius, kiek tik tur garo,
Fabriką kailių antrąjį varo.
Kai kitą kartą čia atkeliausiu,
Tada vanosiu, katrą sugausiu.

Gnybtukas.

TRUPINIAI

Stoty, ties prekių vagonais, sėdi darbininkas ir skundžiasi nepaprastai sunkiu darbu ir mažu atlyginimu. Kitas darbininkas jo klausia:

— Ko tu verkšleni?

— Darbas sunkus! Tu manai krauti iš vagonų cukrų, sviestą, geležį — lengvas darbas?

— O ar seniai tu tas sunkenybes krauni?

— Rytoj pradedu.

Gydytojas: — Kaip? Vaikas nurijo pinigą prieš tris dienas, o tamsta su juo atėjai net šiandien?

Motina: — Matote, ponas daktare, mums tas pinigas — ne didelis daiktas.

Žydas balnoja arklį ir balną uždeda atbulai. Tai pastebėjęs kaimynas sako:

— Žiūrėk, tu gi atbulą balną uždėjai!

— O ką tu žinai, į katrų pusį aš manau joti? — atkirto žydas.

Į vieną mokyklą turi atvažiuoti inspektorius. Mokytojas, belaukdamas tos dienos, mokina vaikus:

— Klausykit, vaikai! Jei inspektorius lieps jam atsakinėti, tai jūs neužmirškite jo vadinti ponu inspektoriumi.

Atvykęs inspektorius klausia vieno vaiko:

— Senąjį įstatymą žinai?

— Žinau, ponai inspektoriau.

— Tai kaip Dievas prakeikė žaltį, kuris rojuje sugundė Ievą nuskinti obuolį?

— Pasakė šitaip: „Ir turėsi tu visą gyvenimą šliaužioti savo pilvu, ponai inspektoriau“ — atsakė mokinys.

— Tamsta, kada gi pasiūsi man naująją eilutę (kostiumą)?

— Kai užmokėsi už senąjį.

— O! taip ilgai laukti aš negaliu!

— Kodėl tamsta neturi amžinosios rašomosios plunksnos?

— Todėl, kad amžinoji plunksna, taip, kaip amžinoji meilė, amžinai genda ir paskui dėlto yra amžinas susikrimtimas.

Krautuvėje viena ponia nori nusipirkti skrybelaitę. Mauna ant galvos vieną, kitą — vis jai nepatinka. Pagaliau pasidairo aplink ir sako:

— Prašau parodyti tą skrybelaitę, kuri ten kabo kampe.

Poniute,—pertraukia pardavėjas,—ten ne skrybelaitė, bet gaisro gesintuvas!

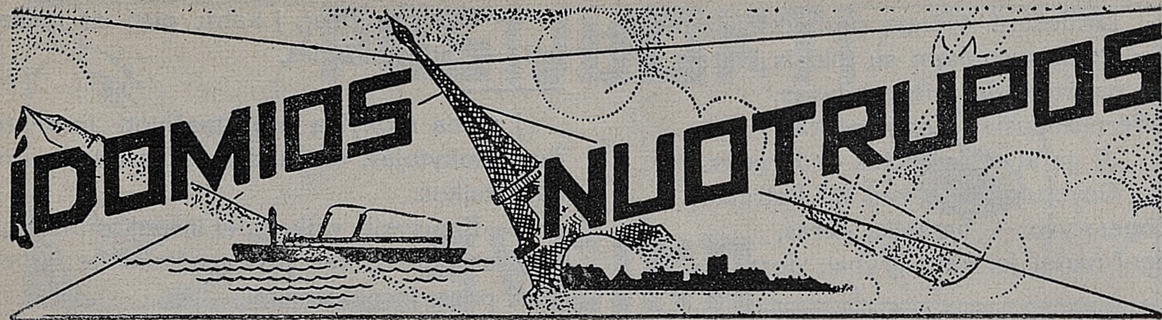
— Žinai, brolau, visur kalbama, kad tu savo žmoną vedei tik dėl to, kad ji paveldėjo savo tetos turtą.

— Et, tai tikras šmeižtas: aš savo žmoną būčiau vedęs, jeigu ji ir kito žmogaus turtą būtų paveldėjusi.

— Klausyk, turiu puikų sumanymą!

— Kokį?

— Tu man paskolink dešimts auksinų, bet duok tik penkis. Tada aš tau būsiu skolingas penkis ir tu man penkis — ir mes būsime „kvit“.

KAIP DIRBA POPIEŽIUS PIJUS XI

Paskutiniuoju laiku popiežius Pijus XI ilgai sirgo. Dabar jo sveikata žymiai sustiprėjo. Popiežius sirgo astma ir kojų reumatizmu ir jo sveikata visi rimtai susirūpino. Jį gydo jo privatus gydytojas prof. Tomaselis, kurs kelis kartus per dieną lanko savo aukštąjį ligonį.

Popiežius Pijus XI, iš namų Ratti pavarde, jau eina 80 metus. Popiežium jis buvo išrinktas 1921 m. ir yra 261 popiežius iš eilės. Pijus XI yra bene vienintelis popiežius, kuris, dar būdamas kardinolu, yra lankęsis Lietuvoje. Jis yra buvęs Vilniuje ir Kaune. Jaunystėje jis buvo pasižymėjęs, kaipo geras alpinistas, ir kalnus jis mėgsta ir dabar. 25 metus jis buvo Vatikano bibliotekų vedėju. Ir popiežium būdamas, iš seno papratimo, jis dažnai mėgsta atsilankyti vienoje ar k toje bibliotekoje.

Sa'o ligą Šv. Tėvas pakelia su tikru krikščionišku kantrumu, stengdamasis, kad jo liga būtų kuo mažiau pastebima. Todėl kad ir sirgdamas, jis, kiek galėdamas, neapleidžia savo kasdienių pareigų. Kol pajėgė, laikė Šv. Mišias, klausė kardinolų pranešimų ir laimino atvykstančius maldininkus. Pijus XI Vatikane yra padaręs nemaža pakeitimų, nesilaikydamas įsisenėjusių tradicijų. Taip antai, Vatikane yra pripažįstami visi naujausi technikos išradimai, yra radio stotis ir radio priimtuvai. Kūčių dieną Pijus XI pasako kalbą pasauliui per radio. Jis norėjo Vatikane įruošti ir areodromą, tačiau pasirodė, kad jo „valstybė" yra toki maža, kad vietos aerodromui jokiu būdu nebuvo galima rasti. Jis turi ir savo privatišką kino salę, kuri buvo įrengta Amerikos katalikų lėšomis. Jis yra didelis sporto mėgėjas ir reikalauja, kad jauni kunigai mokėtų plaukti. Jis pirmas iš visų popiežių suteikė vienam Amerikos laikraštininkui Morganui pasikalbėjimą 1929 m. vasario 18 d.

Darbo popiežius turi nemaža. Būdamas 300 milijonų katalikų aukščiausiu Ganytoju, popiežius Pijus XI turi dar aštuonis titulus: jis yra Romos vyskupas, Jėzaus Kristaus vikaras, apaštalų kunigaikščių įpėdinis, vyriausias bažnyčios dvasininkas, vakarų Romos patriarchas, Italijos primas, Romos provincijos arkivyskupas ir metropolitas ir Vatikano valstybės suverenas. Šie titulai uždeda ir pareigų, kurias popiežius stengiasi pats vienas atlikti. Į Vatikaną kas mėnuo vidutiniškai ateina popiežiaus vardu apie 100.000 laiškų. Tokios gausingos korespondencijos neturi nei vienas kitas valdovas pasauly. Visa tai uždeda sunkią darbo naštą ant popiežiaus pečių. Tad nenuostabu, kad 80 metų senelis pavargo ir jo jėgos nusilpo.

BRANGIAUSI PAŠTO ŽENKLAI

Milijonai žmonių kasdien perka ir naudoja pašto ženklus, visai nesirūpindami tolimesniu jų likimu. Tačiau, kai viena ar kita pašto ženklų rūšis pasibaigia ir išeina iš apyvartos, tada išlikusių egzempliorių kaina pradeda kilti, iš karto prašokdama jų pirmykščią nominalinę vertę. Kuo mažiau egzemplorių išsilaiko, tuo toks pašto ženklas yra brangesnis. O kai kurių visai retų pašto ženklų kaina yra tiesiog neįmanoma ir visai nesuprantama nė kolekcijonieriui, nes kaip galima mokėti milžiniškus pinigus už mažą pasenusį gabalėlį popieriaus?

Brangiausiais pašto ženklais pasaulyje yra laikomi šie. Pirmiausia eina Britų Gvianos vieno centro pašto ženklas, kurs buvo išleistas 1856 m. ir kurio buvo atspausdintas tik vienų vienas egzempliorius. Jis buvo visai iš netyčių atrastas 1873 m. vienos šeimynos senų laiškų archyve. Tą ženklą radęs jaunuolis pardavė jį artimiausiam pašto ženklų pirkliui už 25 auks. Paaiškėjus šio pašto ženklo originališkumui, jo kaina ėmė smarkiai kilti ir 1922 m. jį nupirko Paryžiuje vienas anglas už 400.000 auks.! Kiek pigesnis yra Aleksandrijos miesto, Afrikoje, pašto ženklas, išleistas 1847 m. Už Aleksandrijos pašto ženklą dabar mokama lig 150.000 auks. Brangūs taip pat yra Mauricijaus salos (Indijos vandenyne) pašto ženklai. Jų buvo išleista 700 egzempliori po vienų ir du pensus 1847 metais. Lig šiol jų yra išlikę tik 13 štukų visam pasauly. Už raudoną vieno penso Mauricijų mokama lig 120.000 auks. Labai vertinamas yra vienas švedų pašto ženklas, trijų skatikų vertės, kuris per klaidą buvo atspausdintas geltonos spalvos, vietoje žalios. Už šį ženklą buvo sumokėta 100.000 auks. Tai yra patys

brangiausi pašto ženklai, o tokių, kurie vertinami tūkstančiais ir dešimtimis tūkstančių auks., yra labai daug. Didžiausios ir turtingiausios pašto ženklų kolekcijos yra šios: Britų muziejaus Londone, Anglijos karaliaus privatinė kolekcija ir Vokietijos pašto ministerijos rinkinys. Tačiau ir jose negali būti visų pašto ženklų, nes juk kai kurių yra išlikę, kaip žinoma, tik po vieną egzempliorių. Tad pašto ženklai, iš tiesų, yra brangiausi popierėliai pasauly.

STEBUKLINGIEJI PASVEIKIMAI

Kasmet Liurdą aplanko apie 25.000 ligonių, iš kurių kasmet užregistruojama bent 10 išgijimų. Šitie stebuklingi išgijimai, suprantama, domina visą pasaulį, todėl manome bus ne pro šalį išgirsti, ką apie tai sako mediciniškosios diagnostikos biuro vedėjas dr. Valletas.

— Mūsų biuras — pasakoja jis — yra atviras visiems be išimties gydytojams. Kiekvienais metais pas mus atvyksta apie 800 įvairiausių tautybių gydytojų. 1890 metais jų buvome sulaukę tik 27. 1900 m. buvo jau 216. Kasmet skaičius vis augo. 1910 metais buvo atsilankę 478, o 1930 m. 998.

— Visi ligoniai, kurie tik atvyksta į Liurdą, turi su savim turėti ligos istoriją. Kai ateina kas nors staiga pagijęs, nuodugniausiai tiriame jį patį ir jo ligos istoriją. Mes esame labai atsargūs: tyrinėjimo rezultatus skelbiame tiktai po metų, dvejų, o kartais praeina treji ir ketveri metai, iki apie atskirą įvykį paskelbiame savo nuomonę. Pasveikęs ligonis visą tą laiką yra atidžiai sekamas vieno ar kelių mūsų gydytojų.

1926 m. buvo įsteigta Association medicale". Dabar jai priklauso 2.400 gydytojų iš įvairiausių pasaulio kraštų. Šita gydytojų sąjunga buvo įsteigta tam, kad Liurde pagijusius ligonius būtų galima tyrinėti jų gyvenamoj vietoj. Kai pagijimas yra tikrai konstatuotas, po dvejų ar daugiau metų ligonis vėl turi atvykti į Liurdą ir pasirodyti tuo metu susirinkusiai gydytojų tarybai.

— Toje taryboje paprastai esti ne mažiau, kaip dvidešimt penki gydytojai, kurių kiekvienas turi pie ligą pareikšti savo nuomonę.

— Kad pagijimas galėtų būti pripažintas stebuklingu, jis turi įvykti per 24 val. nevartojant jokių dirbtinių gydymo priemonių. Be to, suprantama, jis neturi būti išaiškinamas kokiu nors naturaliu būdu. Jei tos visos sąlygos yra, ligonį pripažįstame pasveikusiu šių dienų mokslams neišaiškinamu, nenaturaliu būdu. Toks yra pripažinimas stebuklo. Pats „stebuklo" terminas mūsų įstaigoje niekada nevartojamas. Čia yra tik vienas pasveikimas, kurio būdas ir priemonės nėra moksliškai nustatomos.

Didžiausią pasveikimų skaičių duoda tuberkuliozas. Galima sakyti, kad 70% pasveikusiųjų yra džiovininkai. Labai daug Liurde pasveiksta nervų ligomis sergančių asmenų. Bet šitų mes netyrinėjame ir apie juos savo nuomonės nereiškiame.

Daugiausia dėmesio vertas 1936 metais pasveikimas kažkokio Chatelio, kuris į Liurdą atvyko visiškai negalėdamas valdyti kairės rankos. Jis ta liga kamavosi jau trejus metus, ir pasveikti, bent taip tvirtino gydytojai, kurie tyrinėjo ligonį, nebuvo mažiausios vilties. Bet čia įvyko stebuklas: Chatelis pasveiko tą pat dieną, kai atvyko Liurdan.

PELĖ IŠGELBĖJO GYVYBĘ

Pernai Vienoje (Austrijoje) elektropatologijos institute buvo atidaryta elektros aukų paroda. Tai daugiausia gyviai, žuvusieji nuo elektros srovės kokiomis pažymėtinesnėmis aplinkybėmis. Vienas iš įdomiausių parodos eksponatų — pelė, 1916 m. patekusi į karo lauko radio stoties laidus, pragraužusi izoliaciją ir sukėlusi laidų susijungimą. Pelė žuvo, bet žūdama nutraukė ryšį tarp puolančių gen. Mackenseno armijos dalių ir vyr. štabo. Dėl to puolimas turėjo sustoti ir, kaip rašo karo istorikai, tuo būdu išgelbėta kelias dešimt tūkstančių žmonių gyvybių. Kitame spirito inde laikoma gyvatė, įšliaužusi į vieno Vienos miesto kvartalo centrinę elektros stotį. Besiraitydama, ji galvą padėjo ant vieno laido, o uodegą ant kito. Įvyko gana smarkus srovės trumpas susijungimas: visi saugotuvai perdegė ir pusė miesto gana ilgai liko tamsoje. Greta ir žvirblio iškamša. Tas žvirblis lietingą dieną pagavo nuo kelio šiaudą, nešėsi į lizdą ir paskui ant aukšto įtempimo laido atsitūpė pailsėti. Šlapio šiaudo galas palietė kitą laidą: blykstelėjo liepsna ir žvirblis nutrenktas nukrito.

MOKA GERAI ŠAUDYTI

Amerikiečiai tvirtina, kad geriausia visam pasauly šaudytoja yra Arlayna Brown, 18 metų amžiaus mergaitė, meno mokyklos mokinė iš St. Louis (Amerikoje). Už taiklumą ji yra net apdovanota. Apie jos taiklumą galima aprėsti iš to, kad ji nušana degtukui galvutę iš 20 metrų atstumo, ir iš tokio pat nuotolio nukerta siūlą. Kitą įdomų dalyką ji parodo bešaudydama į papierosą, į kurį taiko iš 15 mtr. atstumo.

Pirmiausia ji nušama tik degantį galiuką, paskui kiekvienu šūviu papierosas po centimetrą trumpėja, kol pagaliau belieka tik 1 cm. Papierosą laiko įsikandęs jos tėvas. Ji taip pat puikiai šaudo ir iš kairės rankos.

Nuostabu, kad taip puikiai mokėdama šaudyti šita mergaitė visai nemėgsta medžioklės, o labiausiai jai patinka meškeriojimas ir kinas.

BROLIAI LIETUVIAI

LIETUVOS VALSTYBĖJE

— Lietuvos valstybės vidaus reikalų ministeris išleido įsakymą, pagal kurį visiems darbininkams, uždirbantiems nuo 3—5 lit. per dieną, turi būti pakeltas atlyginimas nuo 5 iki 15 %.

— Kai kurios Lietuvos Valstybės įstaigos sumanė įvesti darbininkams darbo ordenus. Ordenai būtų duodami darbininkams ir tarnautojams už algą ir pastovų darbą vienoje įmonėje, už darbštumą ir sąžiningumą ir už įvairius ypatingus pasižymėjimus darbo metu. Gavęs ordeną, darbininkas turėtų pirmenybę įvairiais atvejais: nelaimės metu gauti pašalpą, lengviau gauti darbą kitoje įmonėje ir t. t.

— Užsienio Liet. Remti D-ja įvairioms pasaulio liet. organizacijos ir paskiriems asmenims pasiuntė 7.644 knygas už 15.137 litus. Iš jų Pietų Amerikos lietuvių mokykloms vadovėlių ir skaitymo knygų pasiųsta 1.175, Šiaurės Amerikos liet.—972 kn., Kanados liet.—175 kn, Anglijos liet.—188 kn., Latvijos liet.—3.917 kn. ir kitų kraštų liet. — 1.222 knygos.

— Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvių proga, Lietuvos Valstybės Prezidentas Antanas Smetona tris pulkininkus pakėlė į generolo laipsnį: krašto apsaugos ministerį Dirmantą, Navaką ir Musteikį.

— Šio mėn. pradžioje šaukiamas Estijon Baltijos valstybių spaudos atstovų konferencija. Lietuvos spaudą atstovauja „Eltos" direktorius Dailydė, „Lietuvos Aido" redaktorius Kemežys ir A. Gerutis.

— Pereito mėn. 28 dieną Kaune, Kultūros muziejuje, buvo atidaryta šveicarų knygos paroda. Atidarymo proga kalbėjo Šveicarijos konsulas Ketslis, Lietuvos Valstybės švietimo ministeris prof. Tonkūnas ir Lietuvos Rašytojų Draugijos pirmininkas prof. Mykolaitis-Putinas.

— Šio mėn. 19 d. sukanka Klaipėdos lietuvių kultūrinei draugijai „Aukurui" 15 metų. Ta proga bus vaidinama Vydūno veikalas „Prabočių šešėliai".

— Netrukus Lietuvos Valstybė ir Sovietų Rusija pasikeis politiniais kaliniais. Lietuvon grįš apie 20 iš Rusijos kalinių, o ten bus pasiųsta tiek pat komunistų.

VILNIUJE

Pasiuntė memorialą. Vasario mėn. 24 d. Vilniaus lietuvių draugijos nusiuntė Valstybės Prezidentui Varšuvoje platų memorialą, kuriame vispusiškai nušvietė šio krašto lietuvių gyvenimą.

Mokslo D-jos susirinkimas. Vasario mėn. 28 d. Vyt. Didž. gimnaz. salėje buvo visuotinis Liet. Mokslo D-jos narių susirinkimas.

Susirinkimui pirmininkavo vicepirmininkų P. Karoso ir Vl. Narbuto padedamas V. Budrevičius, o sekretoriavo J. Maceika ir J. Latvys. Valdybos pranešimą padarė ilgametis draugijos pirmininkas kun. šamb. A. Viskantas, revizijos komisijos — R. Mackevičius. Po diskusijų buvo išrinkta nauja valdyba ir revizijos komisija.

Naujoji valdyba pareigomis pasiskirstė šitaip: pirmininkas — kun. šamb. A. Viskantas, vicepirmininkai — dir. M. Šikšnys ir Br. Untulis, sekretorius — advok. A. Juknevičius, knygininkė — M. Budrevičiūtė, kasininkas — A. Bielinis ir narys be ypatingų pareigų — kun. F. Neviera.

Metinis Ūkio D-jos suvažiavimas. Šio mėn. 5 d. šaukiamas metinis Lietuvių Ūkio Draugijos suvažiavimas, kurio programoje numatoma: suvažiavimo atidarymas, pereito suvažiavimo protokolo skaitymas, Valdybos pranešimas, naujų narių priėmimas, paskaitos, pranešimai iš vietų ir kita.

Lietuvis adv. aplikantas. Šiomis dienomis Vilniaus advokatų taryba patvirtino advokato aplikantu lietuvį, teisių magisterį Petrą Grybauską.

Minės Dr. Basanavičiaus mirties sukaktuves. Teko patirti, kad Vilniaus lietuviai studentai pasiryžo surengti Dr. J. Basanavičiaus 10-ties metų mirties sukaktuvėms paminėti akademiją.

Sukonfiskavo „Viln. Rytojų". Šio mėn. 1 d. miesto storastijos įsakymu buvo sukonfiskuotas „Viln. Rytojaus" 18 (808) nr. už straipsnį „Palaikytini lietuviški papročiai".

Negavo leidimo. Liet. Šv. Kazim. D-jos skyrius Vilniuje kovo 4 d. rengė Šv. Kazimierui pagerbti akademiją, bet jai negavo leidimo.

ŠVENČIONYSE

— Šių metų vasario mėn. 27 d. gimnazijos mokytojai ir mokiniai pagerbė Tautos patrijarchą d-rą J. Basanavičių. Akademiją atidarė dir. A. Mačionis. Paskaitą apie d-rą J. Basanavičių skaitė mokyt. E. Horodničiūtė. Po to mokin. A. Zabolevičiūtė ir V. Karklelytė padainavo lietuviškų dainelių, o keletas mokinių mokyt. M. Lužytės padedami, parodė keletą gyvų paveikslų.

Paminėjimas užbaigta gedulingu maršu ir tautos himnu.

— Vasario mėn. 28 d. įvyko ąžuoliečių susirinkimas. Per susirinkimą mokin. Dragūnas sureferavo dviejų savaičių politikos apžvalgą; mokin. E. Panavaitė paskaitė gražų savo sukurtą eilėraštį, o mokin. G. Gaidelytė paskaitė savo rašinėlį.

VISAME KRAŠTE

Punskas, Seivų vals. Suvalkų apskr. Punsko miestely prieš keletą mėnesių įsisteigė Jaunųjų Ūkininkų kuopelė. Buvo šaukiami susirinkimai, pradėta veikti. Norėta surengti vaidinimas. Storastija pareikalavo sumokėti 5 auks. 50 sk. žyminio mokesnio. Kuopelės pirm. P. Pajaujis nuvyko į Suvalkus ir sumokėjo 11 auk. ir 50 sk.

5 auk. 50 sk. už prašymą ir 6 auk. už du veikaliukus ir už eilėraščius. Tada storastos pavaduotojas raštu davė neigiamą atsakymą. Tik pareiškė, kad dar galima tuo dalyku kreiptis į Balstogės vaivadą.

Paskutiniu metu čia buvo dideli šalčiai — 29° C. Vieną rytą šventoriuje buvo rastą sušalusi senelė. *Laumė.*

Vaičiuliškė, Andrejavo valsč. Suvalkų apskr. Šiame kaime veikia Jaunųjų Ukininkų kuopelė, kuriai vadovauja susipratęs lietuvis A. M. Šių met. vasario mėn. 16 d. buvo čia sušauktas minėtos kuopelės narių susirinkimas. Atvyko valdiškas žemės ūkio referentas Zielinskis. Referentas susirinkime turėjo kalbėti apie žemės ūkį. Bet atėjo du Kop. kareiviai ir liepė susirinkusiems išsisklaidyti. Nieko nepadėjo ir referento prašymas, kad leistų jam su ūkininkais pasikalbėti nors pusę valandos. *Laumė.*

Didžiasalis, Tverečiaus valsč., Švenčionių apskr. „Jaunimo Draugo" 3 (137) Nr. Kazimieriečio buvo rašyta, kad šiame sodžiuje, uždarius Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrių, dalis jaunimo, nuliūdo, o kita iškriko ir pagedo.

Toliau Kazimerietis rašo, kad dalis jaunimo pradėjo girtuokliauti, vienas antram antausius daužyti, kortomis lošti, biauriai kalbėti. Netiesa. Jaunimas ir dabar susirenka, padainuoja lietuviškų dainų ir pažaidžia lietuviškų žaismų.

Tiesa, dabar knygų jaunimas neskaito, nes uždarius vietos skyrių, visos knygos buvo paimtos. Tverečiuje skaitykla uždaryta; knygų pasiskolinti nėra kur. Užtat laikraščių skaičius padidėjo, pav., prie skyriaus eidavo „Jaun. Draugo" 7 egz., o dabar—19 egz., „Viln. Ryt". 14 egz., o dabar 20 egz., „Viln. Aušros" 20 egz., o dabar 28 egz. ir „Saležiečių Žinių" 11 egz. Tad galima iš prenumeratorių spręsti, kaip jaunimas iškrito ar pagedo. Netiesa, kad jaunimas pradėjo girtuokliauti, vienas kitam antausius daužyti, kortomis lošti, biauriai kalbėti.

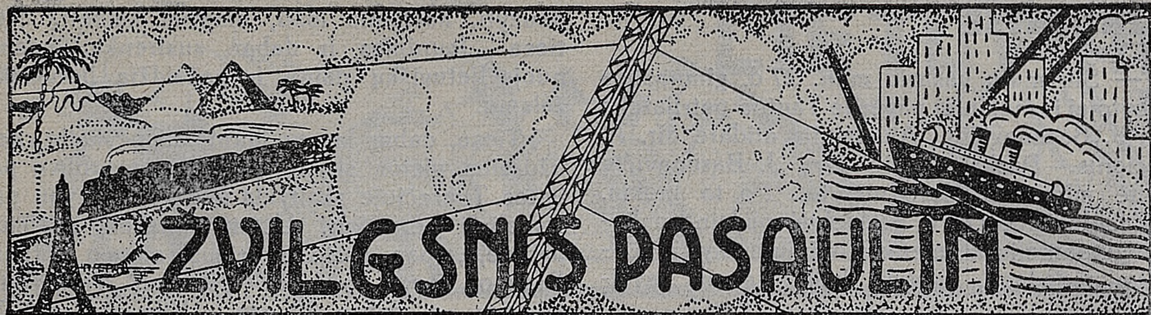
Tiesa, kartais sulošia, bet seniai, o ne jaunimas. *Balandis.*

Mielagėnai, Švenčionių apskr. Paskutiniu laiku Mielagėnų apylinkėje pasirodė pasiutusių šunų. Pačiam Mielagėnų miestelyje ir keliolikoj aplinkinių sodžių apriejo daugelį šunų, vištų ir kit. naminių gyvulių. Pasiutę šunys labai pikti. Pav., Deksnėj pasiutęs šuo naktį įlindo kluonan ir visai sukando du šunis. Vienas šuo netoli Prūdupės sodžiaus buvo užmuštas. Žmonės pasakoja, kad policija įsakiusi to šunio galvą nupiauti ir pasiųsti Vilniun gydytojų tyrimui, o visus šunis pririšti. Žmonės ir patys turėtų tai suprasti ir laikyti šunis pririštus, nes įsiutimo liga yra viena baisiausių ir sunkiausiai gydomų ligų. *S. S.*

Stanišiai, Benekainių valsč. Lydos apskr. Sodžius yra nemažas, visi lietuviai, daugiausia mažažemiai. Ir čia buvo „Ryto" skaitykla, visi labai gausiai ją lankė. Bet 1936 m. VI mėn. uždarius skaityklą pradėjo žmonės kiek mažiau domėtis švietimu, pradėjo lošti kortomis piniguosna. Ir kas ypatinga, kad daugiausia lošia mažažemiai.

Jaunimo mūsų sodžiuje yra daug ir visi lietuviškai gražiai kalba, daug moka lietuviškų dainelių, beveik visas jaunimas skaito lietuviškus laikraščius. Čia ateina: „Viln. Ryt." 5 egz., „Jaunimo D-go" 3 egz., „Viln. Aušros" 5 egz., „Salez. Žinių" 5 egz. Be to dar skaito daug knygų. Čia yra Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius, kuriame susibūręs jaunimas. Dabar gavėnios metu susirinkę ir šventų giesmių pagieda. Apylinkėj daugiausia sugudėję žmonės.

Mūsų parapijon atvažiavo naujas kunigas Liefkowicz. Jis yra lietuviams nepalankus; kalėdodamas mūsų sodžiuje 22-II-37 m. surašinėjo žmonių tautybę, sakėsi, reikalinga bažn. statistikai. Jaunimas jam pagiedojo lietuviškų kalėdinių giesmių, tai sakė, geriau būtų, kad lenkiškai giedotų. *Ulkertis.*

AUSTRIJOS KLAUSIMAS

Po paskutinio Vokietijos užsienių reikalų ministerio von Neuratho Vienoje apsilaukymo, Austrijos klausimas naujai iškilo plačiame tarptautinės politikos gyvenime. Pasaulinis 1914 — 1918 m. karas sugriovė Austrų-Vengrų imperiją. Ši valstybė buvo daugelio tautų— vokiečių, vengrų, čekų, lenkų, rusinų, kroatų ir kt. — mišinys, Habsburgų šeimos valdomas. Tam politiniam kūnui 1918 m. subyrėjus į atskiras nepriklausomas valstybės, atsirado Europoje naujas, labai sunkiai sprendžiamas Austrijos, tikrosios buvusios Austrų-Vengrų imperijos palikimo paveldėtojos, klausimas. Mat, Austrija, turinti 83 tūkst. kvadratin. kilom. plotą su 6 milijonais gyventojų, negalėjo be pašalinės paramos politiniu ir ekonominiu atžvilgiu savarankiškai gyventi. Politiniai Austrijos gyventojų dauguma linko Vokietijos pusėn; buvo vokiečių patrijotų svajonė, kad šios dvi gimininingos valstybės, Austrija ir Vokietija susilietų į vieną politinį kūną, arba kitaip sakant, su Vokietija padarytų sąjungą.

Bet tam buvo priešingos Anglija, Prancūzija, Italija ir Mažosios Entantės valstybės: Čekoslovakija, Pietų Slavija ir Rumunija. Padariusi su Austrija Vokietija anschlussą, per daug sustiprėtų. Austrija strateginiu atžvilgiu užima labai svarbią Europoje vietą. Pagal žinovų nuomonę, kas viešpatauja Austrijoje, tas valdo Europą. To bijodamos nugalėtojos 1914 — 1918 m. karo pradžioje

galvojo atskirti nuo Vokietijos Bavariją ir sujungti su Austrija.

Buvo tikėtasi, viltasi, kad katalikiškos šalys Austrija su Bavarija galės gerai susigyventi ir podraug nesantaikingai gyventi su likusiais Vokietijos kraštais, kur gyventojai yra protestantų kikybos išpažinėjai. Deja, tas prancūzų sumanymas, Amerikos prezidentui Vilsonui ir Anglijos tuometiniam ministeriai pirmininkui Loyd George'ui pasipriešinus, neįvyko. Prancūzija ir Anglija, norėdamos palankiai sau nuteikti austrus ir podraug neturėdamos kitos išeities, suteikė visą eilę paskolų. Maža Austrija, turėdama milžinišką, dvimilijoninį Vienos miestą, negalėjo ekonomiškai susitvarkyti ir sirgo nuolatiniu medžiaginiu kriziu. Pačių austrų tarpe nebuvo vienybės. Vieni jų, kurie nemėgo Vokietijoje įsigalėjusių protestantų prūsų, svajojo apie karaliją. Pasak jų, geriausiai ir naudingiausiai Austrijai būtų, jei į

Vieną grįžtų buvusi Austrų-Vengrų imperatorių Habsburgų šeima.

Bet tam smarkiai ir atkakliai priešinosi Mažoji Entantė. Ši galvojo, kad jei tik grįžtų į Vieną Habsburgai, tai pradėtų svajoti apie buvusios imperijos atstatymą. O tas mažosios Entantės valstybių daugeliui piliečių atitiko. Buvo prieita prie to, kad tuometinis Čekoslovakijos užsienių reikalų ministeris, o dabartinis prezidentas Benešas viešai buvo pareiškęs, kad Habsburgų grįžimas į Austriją būtų tolygus karo Mažajai Entantei paskelbimui. Tad Prancūzija, būdama savo sąjungininkių M. Ententės valstybių globėja, griežtai Habsburgų grįžimui priešinosi.

Nenorėjo to ir svajodama apie anschlussą ir Vokietija. Nemaža buvo

austrų tarpe norinčių tamprios su Vokietija sąjungos (anschlusso) šalininkų.

Žinoma, normaliose sąlygose ta išeitis būtų visokeriopu požvilgiu geriausia. Bet, prisiminus tai, kad Vokietijos imperializmas, kuris nėra pasotinamas, tik anschlussą panaudos savo persvaros Europos kitoms valstybėms

užmetimui. Tam kitų kraštų politikai kuo greičiausiai pasipriešimo. Ir kada po Stresemano mirties tuometinis Vokietijos užsienių reik. ministeris Curtius padarė slapta su Austrija muitų uniją, tam su visu smarkumu pasipriešino garsus prancūzų politikas Briandas, Lokarno ir Thoiry sutarčių kūrėjas, įvedęs Vokietiją į T. Sąjungą ir bendradarbiavimą sprendžiant bendrai painius pasaulio politikos klausimus. Nemažiau kovojo prieš sąjungą Italija, kuriai vaidinosi Vokietija Adriatiko pajūryje ir Balkanų kraštuose. Italija bijojo turėti kaimynais dvi galingas valstybes: Prancūziją ir Vokietiją. Podraug Italija nenorėjo dar sąjungos ir todėl, kad

Vokietija, laimėjusi Austriją, atims iš Italijos vokiečių gyvenamą Tirolio kraštą.

Tad Mussolini nekartą pabrėžė, kad Brenerį (su Austrija pasienį) gins milijonai italų durtuvų. Italijai labiau patiko Habsburgų dinastijos grįžimas į Vieną. Hitleris, įsigalėjęs Vokietijoje, pradėjo smarkią veiklą anschlusso su Austrija reikalu. Buvo vokiečių vyriausybės remiami Austrijos nazistai, ruošiami sukilimai ir mėginimai ginkluota ranka pagrobti Austrijoje valdžią ir t. t. Per vieną tokią suiručių nuo Austrijos hitlerininkų rankos žuvo tuometinis diktatorius Dolfussas. Ilgai Austrijos klausimas buvo Italijos su Vokietija nesantaikos priežastis ir geriausia Austrijos nepriklausomybės garantija. Bet dabartiniu laiku, po paskutinio Neurato Vienoje apsilankymo, paskelbus Anglijai milžinišką ginklavimosi planą ir pakvietus į vainikavimo iškilmes buvusį Abisinijos valdovą Haile Selassi, kada kruvinai ir labai žiauriai buvo paskutinio Abisinijos nepriklausomybės gynėjo Ras Desta sukilimas nuslopintas,

Europa susilaukė labai didelės politinės sensacijos.

Italija pareiškė, kad ji yra priešinga Habsburgų grįžimui į Vieną. Paliko Austrijai tik viena išeitis: anschlussas su Vokietija. Matyti, Italija, bijodama, kad paliks Europoje viena be šalininkų, turėdama prieš save galutinai neišspręstą su anglais Abisinijos klausimą, pasiryžo už žadamą galimame su Britų imperija kare dėl Afrikos kolonijų ir viešpatavimo viduržemio jūroje nusileisti Vokietijai ir sutikti su skaudančia širdimi anschlusso byloje.

— Abisinijoje maištas, kuriam vadovavo artimas neguso Haile Selassie giminietis ras Desta, buvo italų labai žiauriai nuslopintas. Pats ras Desta pateko nelaisvėn ir čia pat italų kareivių buvo sušaudydas. Jo lavonas išstatytas Adis Abeboje, idant abisiniečiai įsitikintų, kad paskutinis jų laisvės gynėjas jau žuvęs. Pasikesinimo kaltininkų nesurasta. Adis Abeboje buvo suimta per du tūkstančių įtartų pasikesinemo dalyvavime abisiniečių, kurių daugiau kaip tūkstantis buvo be teismo sušaudyta.

— Leipcige per mūgės atidarymą kalbėjo Vokietijos pasiuntinys Anglijoje von Ribbentroppas. Jis pajudino kolonijų klausimą. Pasak Ribbentroppą, Versalės sutartis nuskriaudė labai vokiečius, atimdama šiems kolonijas. Toji skriauda bus atitaisyta tik grąžinus buvusias jų kolonijas. Anglai, girdėti, sutiktų tartis su vokiečiais kolonijų reikalu, jei Vokietija iš savo pusės patikrintų Europoje taiką.

— Per paskutinius Indijoje rinkimus į sričių teismus laimėjo tautinė indų partija. Tai partijai vadovauja garsus kovotojas už indų laisvę Mahatma Gandi.

— Romoje buvo sušaukta Didžioji Italijos fašistų Taryba. Ši taryha tarp ko kito priėmė nutarimą, pagal kurį Italijos dabar didžiausias rūpestis — ginklavimasis ir tinkamas būsimajam karui pasiruošimas. Be to, gen. Franko nusiųsta pasveikinimas ir linkėjimai greito su Vakarų Europoje pasirodžiusiu komunizmu laimėjimo.

— Rumunijoje uždaryti visi universitetai. Jie bus atidaryti tik pakeitus senąjį naujoju apie aukštąsias mokyklas įstatymą, suvaržančiu universitetų autonomiją.

— Suomijoje įvyko prezidentų pasikeitimas. Senasis prezidentas Svinhufvudas perleido valdymą naujam prezidentui Kalio. Suomių vyriausybė nusiuntė Svinhufvudui raštą, kuriame visos tautos vardu dėkojama už nuveiktus Suomijai darbus,

— Švaicarijoje Lozanos universitetas suteikė Mussolini garbės daktaro titulą.

— Priimta Turkijos sąmata yra šiemet didesnė, nei kad 1936 m. Visa Turkijos sąmata siekia 229 milj. 672 tūkst. turkų svarų.

— Pagal priimtą Prancūzijos ministerių tarybos nutarimą visi jauni 16 — 18 m. am-

žiaus prancūzai turės priklausyti įvairioms sporto organizacijoms. Nuo 18 — 20 m. jaunuoliai turės pereiti karišką mankštą.

— Pionkose (Lenkija) per paskutinį parako dirbtuvės gaisrą daug darbininkų buvo sunkiai sužeista nuo įvykusių sprogimų. Ligi šiol mirė nuo žaizdų 14 žmonių.

— Ispanijoje karas ir toliau eina su visu smarkumu. Dabar smarkiausios kovos vedama ties Madridu ir Oviedo miestais. Ties Madridu tautinės kariuomenės būriai puolė Jaramos upę, kurią sustiprinę laikė savo rankose raudonieji. Tautinė kariuomenė kovą už Jaramos upę laimėjo ir smarkiai sumušė raudonuosius. Pasak nepatikrintas žinias vien sužeistųjų raudonųjų esą 11 tūkstančių; toje kovoje žuvo 2 tūkst. raudonųjų. Visoje Europoje viešpatauja nuomonė, kad Madridas ilgai neišsilaikys ir greitai atiteks gen. Franko kariuomenei. Dabartiniu metu eina smarkios kautynės Madrido priemiesčiuose.

Kitas Ispanijos kovų taškas yra Oviedo miestas. Ten tautinės kariuomenės dalis yra apsupta baskų kareivių. Raudonieji vadai, nustoję Malagos, o norėdami sustiprinti savo šalininkų dvasią, nutarė žūt būt laimėti Oviedo miestą. Viens po kito gausūs raudonųjų puolimai buvo ginančios Oviedą tautinės kariuomenės atmušti. Raudonieji turėdavo pasitraukti į pirmykščius apkasus, daug savųjų netekdami. Kova už Oviedą ir toliau su visu įnirtimu yra vedama. Kaip jau rašyta buvo, nuo š. m. kovo 7 d. visos Ispanijos sienos (jūrų ir žemyno) bus saugomas, kad savanoriai ir karo medžiaga nebūtų įvežama iš svetur. Toje sargyboje turėjo dalyvauti Anglija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Sovietų Rusija ir Portugalija. Paskutiniu laiku Sov. Rusija ir Portugalija atsiėmė savo pažadą dalyvauti toje sargyboje.

— Švedijos užsienių reikalų ministeris Sandleris pranešė parlamente, kad vasarą vyksiąs į Pabaltės valstybes ir aplankysiąs Kauną, Rygą ir Taliną.

— Didžiosios fašistų Tarybos posėdyje buvo svarstoma Italijos užsienių politika. Musolini ir jo žentas Čiano piršo Italijai kaipo sąjungininkę Vokietiją. Tam priešingas buvo garsusis italų lakūnas oro maršalas Balbo, kuris dabar yra Livijos general - gubernatoriumi. Pasak Balbo, naudingiau Italijai būtų gerai susigyventi su Anglija. Galutinai laimėjo Musolinis. Didžiosios fašistų Tarybos dauguma pasisakė už bendradarbiavimą su Vokietija.

— Maskvoje ruošiama nauja didelė politinė byla. Kaltinami patys žymiausi komunistų veikėjai: Bucharinas, Uglanovas, Jagoda ir kit. Svarbiausiu toje byloje liudytoju būsiąs nesenai nuteistas 10 metų kalėti Radekas-Sobelsonas.

— Pasklydo gandų, kad Maskvoje šiomis dienomis kalėjime miręs lietuvis generolas Vytautas Putna. Jo gimtinė yra Lietuvoje, Utenos apskr.

— Sov. Rusija didina savo karo laivyną. Vien Baltijos jūroje ketina laikyti 90 povandinių laivų.

TURINYS

Redaktorius ir Leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G - VĖ 5— 1

Redakcija priima nuo 11 iki 12 Administracija nuo 10 — 13 val.

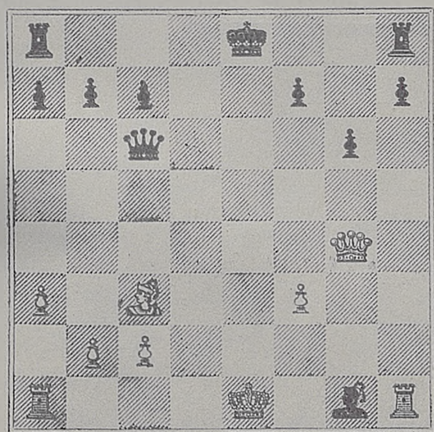
„RUCH“ spaustuvė Vilniuje.

ŠACHMATAI

Karaliaus matavimas. Dabar grįšim prie karaliaus matavimo. Kaip jau sakyta, matas yra toks karaliaus stovis, kada jis niekaip negali išsigelbėti nuo paskelbto jam šacho ir turi žūti (gauti matą). Todėl kas pirmutinis užmatuoja karalių, tas ir lieka nugalėtoju.

Patas ir rokiravimas. Šachmatų lošime yra dar du gana ypatingu ir net keistu dalyku, su kuriais mokiniui reikia susipažinti. Tai vadinamasis „patas" ir rokiravimas, arba rokiruotė. Tas momentas, kada karalius nešachuojamas turi eiti į langelį, atkirstą priešininko figūros, ir vadinasi patas. Padarius patą, lošimas pasibaigia lygiomis (remizu).

Skaitytojas jau žino, jog iš karto eina tiktai viena figūra. Betgi vieną kartą partijoj lošėjas gali iš karto perkelti karalių ir bokštą. Šis perkėlimas vadinasi rokiravimas ir daromas šitaip: karalius peršoka per vieną langelį į vieno katro bokšto pusę, o bokštas peršoka paskum per karalių ir atsistojo greta jo. Rokiravimas su bokštu h vadinamas trumpuoju (arba į trumpąją pusę), o rokiravimas su bokštu a — ilguoju (į ilgąją pusę).

Trumpasis rokiravimas žymimas šitaip 0—0, o ilgasis 0—0—0.

Tačiau rokiravimas ne bet kada leidžiamas. Jis neleidžiamas keturiais atvejais: 1) jeigu karalius ar bokštas jau ėjęs, 2) jeigu karalius šachuojamas, 3) jeigu tarp karaliaus ir bokšto stovi kokia figūra ir 4) jeigu karalius turi pereiti per laukelį, užpultą priešininko figūros.

Diagramoj baltieji gali rokiruoti tik į ilgąją pusę, nes į trumpąją pusę kliudo juodasis šaulys g1. Ilgojo rokiravimo atveju karalius statomas ant laukelio c1 (juodsis ant c8), o bokštas ant d1 (juodasis ant d8). Rokiruojant į trumpąją pusę karalius statomas ant g1 (juodasis ant g8), o bokštas šalia karaliaus ant f1 (juodasis ant f8). Diagramoje juodieji gali rokiruoti tiktai į trumpąją pusę, nes į ilgąją negalima dėl to, kad karalius turi atsistoti ant laukelio, kurs yra užpultas baltosios valdovės g4. Jei baltoji valdovė stovėtų laukelyje d4, tad ir tuokart rokiravimas būtų negalimas, nes karalius turėtų pereiti per laukelį d8, kurs būtų atimtas baltosios valdovės. Rokiruoti į trumpąją pusę juodieji gali, nes laukelis h8, kurs yra atimtas baltojo šaulio c3, neturi juodajam karaliui jokios reikšmės, kadangi į šį laukelį karalius rokiruodamasis nepatenka. Rokiravimas daromas tam, kad greičiau būtų įveikintas bokštas ir geriau apsaugotas karalius.

Lygiosios. Lygiosios, arba remizas, yra lygiai suloštos partijos, kada nesti nei nugalėto, nei nugalėjusio. Partija baigiasi lygiomis gana dažnai.

Turniruose lygių esti apie 30 — 40 nuošimčių partijų. Lygiomis pripažįstamos partijos ne tiktai pato atveju, bet dar šiais atsitikimais: 1) abiem priešininkam susitikus tada, kada matas negalimas, pav., likus tiktai karaliui ir šauliui prieš karalių; 2) kai triskart pasikartoja tie pat ėjimai. Toks kartojimasis to paties stovio (lentoje) su šachais ir vadinasi „lygiosios dėl begalinio šacho".

Lošimo taisyklės. Lošėjai turi tiksliai laikytis lošimo taisyklių.

1) Jeigu lošiant paaiškėja, jog lenta padėta arba figūros sustatytos netaisyklingai, tada partija neskaitoma ir pradedama iš naujo.

2) Jeigu lošiant paaiškėja kokių netaisyklingumų lošime (karalius stovėjo nukirstinai, lošėjas ėjo dukart paeiliui, iš netyčių isstumta figūra iš vietos), tada partija perlošiama nuo to stovio, kur atsitiko netaisyklingumas. Jei to stovio nebegalima atstatyti, tada partija neskaitoma. (B. d.).

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Vilniaus krašte metams . . 3 auks.
„ „ pusmečiui . 1 auks. 50 sk.
Lietuvos Valstybėje ir kitur
metams . . . . . 6 auks.

Kaina 15 sk.